

1969

SPALIS / OCTOBER

LAIŠKAI
LIETUVIAMS

BAŽNYČIOS VIENYBĖ VATIKANO II DINAMIKOJE		
	Kardinolas Suenens	306
EILĖRAŠČIAI	A. Baranauskas	310 320
VAKAR MUSMIRĖS — ŠIANDIEN LSD	R. Kriauciūnas	312
TAUTINIS UGDYMAS LIKIMINIAME MŪSŲ KELYJE		
	St. Barzdukas	319
ŠEIMA: M. Montessori ir vaiko slėpiniai D. Petrutytė		324
JAUNYSTĖ: Tikroji ir nuduotoji meilė M. Peteraitienė		327
Eilėraščiai	A. Zailskaitė	315 329
KNYGOS: "Liepsnos ir apmaudo ašočiai" (rec.) N. Jankutė		330
AKIRAČIAI: Sekso nuodai naujoje generacijoje Al. Gimantas		332
ŠYPSANTIS Paruošė Pr. Alš.		335
ATGARSIAI		338

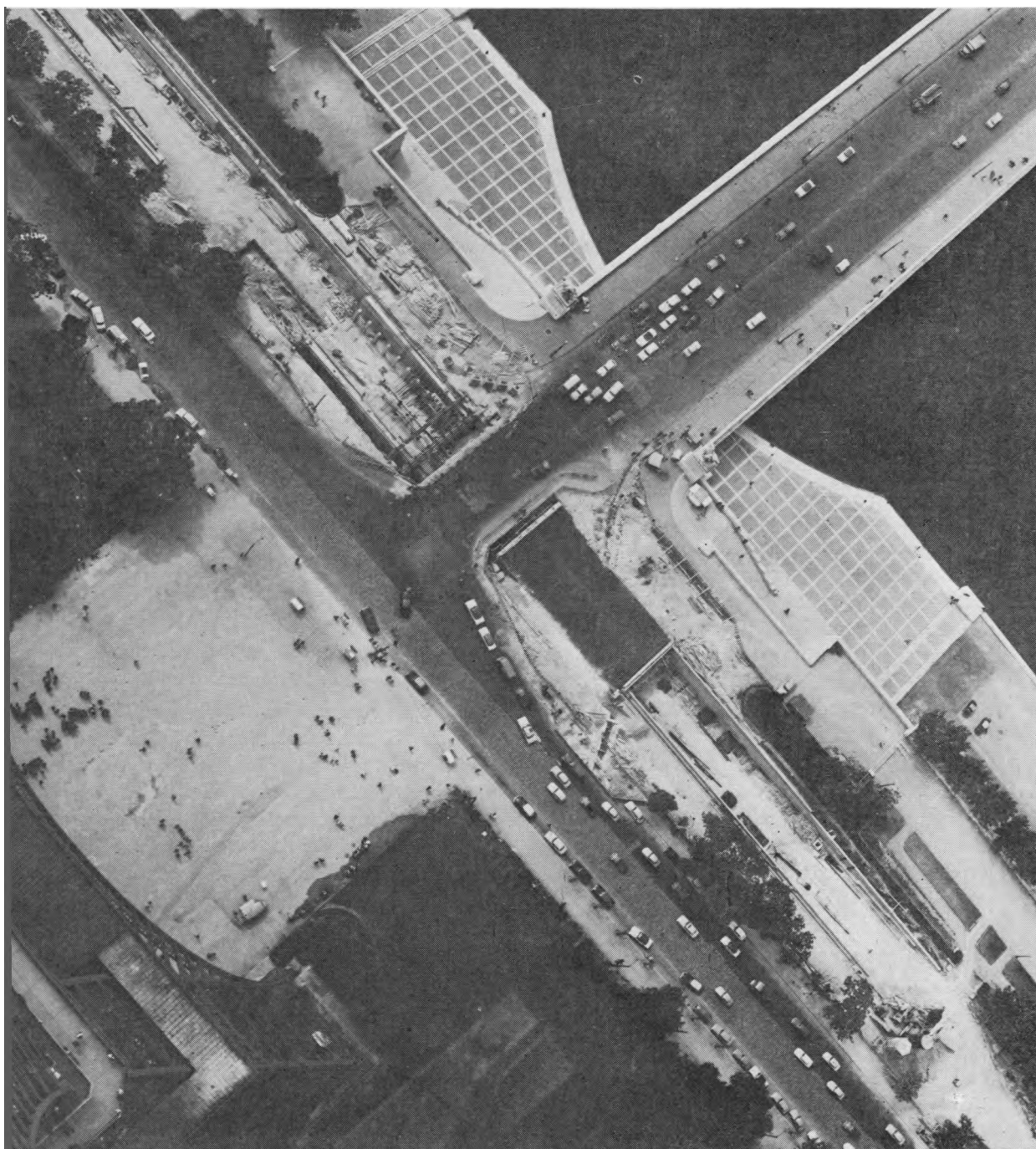
Šio numerio iliustracijos: Alg. Kezio, S. J., fotografijos (I viršelio psl., 305, 311, 321, 328, 334) ir J. Dovydeno fotografijos (317, 322-323, 326).

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Redakcinis kolektyvas: Gintarė Ivaškienė, Stasys Yla, Algimantas Kezys, S. J. (foto redaktorius), Vaclovas Kleiza, dr. Arūnas Liulevičius, Aušrelė Liulevičienė, Zita Sodeikienė (meninė priežiūra), Kęstutis Trimakas, S. J., Nijolė Užubalienė, Juozas Vaišnys, S. J. (kalbos priežiūra). Administratorius — Petras Kleinotas, S. J. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. U.S.A. Telefonas — RE 7-8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Connecticut. Prenumerata metams — \$5.00; atskiro numerio kaina — \$0.50.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$5.00, single copy 50c. Second-class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing office.

1969. ŠVIETIMO IR ŠEIMOS METAI. Vol. XX. Nr. 9. SPALIS - OCTOBER

BAŽNYČIOS VIENYBĖ VATIKANO II DINAMIKOJE

pagal kardinolą Suenens

Šių metų gegužės 15 dienos laidoje Paryžiuje spausdinamas katalikų informacinis žurnalas *Informations catholiques internationales* išsidėjo gana ilgą interviu su Belgijos primų kardinolu Suenens. Šis pokalbis sukėlė daug ir gyvų diskusijų. Jos tęsiasi ir šiandien. Pagrindinė šio pokalbio mintis plaukia iš kardinolo Suenens knygos *Coresponsibility in the Church* (1968). O apie kardinolą vyskupas Butler taip atsiliepia: "Kardinolas Suenens buvo labai reikšminga figūra Susirinkime. Ypatingai jam veikiant, konstitucija apie Bažnyčią pynė savo mokymą su Dievo Tautos mintimi. Jis buvo vienas iš keturių Susirinkimo posėdžių moderatorių".

Bendros atsakomybės principas buvo nustatytas Vatikane II, bet šio principo įgyvendinimas nėra paprastas dalykas, kur įeina tikintieji įvairiose plotmėse. Jautriausia vieta yra kurti šią atsakomybės dviasią bei jos rėmus tarp popiežiaus primato ir vyskupų kolegiališkumo, tarp universalinės Bažnyčios ir individualių Bažnyčių, tarp centro ir periferijos. Šias problemas išsprendus, taip pat išsispręs Vatikano I ir Vatikano II suderinimas.

Kad tokio sprendimo reikia, galime matyti iš paskutiniųjų metų su puse užsitęsusių diskusijų ir krizių, ar tai buvo popiežiaus paskelbtas *Credo*, celibato taisyklės, enciklika *Humanae vitae*, ar liturginis pakeitimas bei teologų ieškojimai.

Daugeliui kardinolo Suenens žmogiškumas ir meilė jo vizijoje pilniau atsako į daugybę klausimų, negu jo užimama pozicija, o toks atsakymas jau ir yra bendros atsa-

komybės pradžia. Hierarchinėje plotmėje problemų sprendimas ir prasideda su kolegiališkumu. Yra pagrindo tikėtis, kad popiežiaus sušauktas specialus vyskupų sinodas šį klausimą pilniau apsvarstys ir išryškins, kaip kolegiališkumas gali pasireikšti šių dienų Bažnyčioje.

G. K. K.

1. Iš periferijos į centrą

"Savo knygoje Jūs ypatingai vystote bendros atsakomybės klausimą Šventojo Sosto plotmėje. Nepaneigiama, kad šiuo metu vyrauja įtampa tarp centro ir periferijos. Kur, Jūs manote, glūdi ta įtampa?"

Kalbėsime ne asmenybių, bet tendencijų, funkcijų ir institucijų sferoje.

Įtampa tikrai yra ir ji sudaro didelį nemalonumą. Pagrindinė problema, kuri mus sąmoningai ar nesąmoningai skiria, yra teologinė: išeiname iš skirtingų Bažnyčios sąvokų, ypatingai jos reikiamos vienybės atžvilgiu.

Dviejų tendencijų konfliktas

Pagrindinė centro tendencija, net po Vatikano II, yra labai aiški formalistinė, juridinė daiktų vizija. Bažnyčia čia suprantama kaip "tobula" bendruomenė, su aiškiai nustatytu aukščiausiu autoritetu, visur pritaikomais įstatymais; prieš svarstant individualias Bažnyčias, visuomet pirma statoma visuotinė Bažnyčia: pirmosios tematamos tik kaip dalis visumos, jos turi būti kiek galima tampriau surištos su centru per detaliuotą taisyklių ir potvarkių tinklą.

Tai esencialistinė, biurokratinė, statinė, juridinė, centralizuojanti tendencija. Ji charakteringa tiems, kurie linkę į nusistovėju-

sią tvarką ir artimesni praeičiai, negu ateities reikalavimams, giminėgesni dvasia Vatikanui I, negu 2000 metams, greitesni užslopinti nukrypimai, negu puoselėti bei suprasti naujas vertybes bei aspiracijas, kurios pasirodo Bažnyčioje ir pasaulyje.

Tokie žmonės yra linkę, gal ir nenoromis, galvoti apie vietines Bažnyčias kaip administracinius departamentus, apie vyskopus kaip delegatus, kurie vykdo centrinio autoriteto norus, apie bet koki decentralizavimą kaip pavojingą preliudą slypinčiais schizmais. Bendrai imant, centras taip žvelgia į periferiją.

Keičiame perspektyvą. Vaizdas visai kitas. Bažnyčia pirmiausia ir svarbiausia suprantama kaip evangeliška tikrovė, savo giliausioje dvasinėje bei sakramentinėje paslapyje. Žodį "paslaptis" sąmoningai parenkame, nes Bažnyčia yra antgamtinė tikrovė, prašokanti žmogiškas kategorijas ir bet koki juridizmą.

Dialogas apie Bažnyčią ar Bažnyčioje bus pasmerktas nesėkmei, kol nežiūrėsime į Bažnyčią kaip į tautą, kurią sudaro broliai vienybėje su dievišku Trejybės, Tėvo, Sūnaus ir Šv. Dvasios, gyvenimu.

Pirmiausia reikia žiūrėti ne į kanoninį įstatymą, nesvarbu, kaip garbingas jis bebūtų, o į Evangeliją ir Apaštalų Darbus, kurie mus tiesioginiai panardina Sekminių paslapyje. Diskusijos, kurios vertos dėmesio, prasideda nuo šio taško.

Išeidami iš šio taško, ir evangeliško ir istorinio, pirmiausia matome vietinę Bažnyčią — Dievo Bažnyčią Paryžiuje, Londone ar New Yorke; ir iš ten einame prie Bažnyčios struktūros kaip individualių Bažnyčių susivienijimo su Romos Bažnyčia ir jos galva kaip vienybės centru.

Išidėmėkime: sakome Dievo *Bažnyčia* Paryžiuje, Londone. Nesakome, Paryžiaus ar Londono Bažnyčios. Yra ryškus skirtumas. Šv. Povilas nekalbėjo apie Korinto ir Efezo Bažnyčias, o apie Dievo Bažnyčią Korinte ar Efeze. Toks pasakymas išvengia kalbos apie gabaliukus ar mozaiką. Pačiam įvairume jau yra vienybė; ji neatsiranda nuo vėlesnio sugrupavimo. Tautinės Bažnyčios sąvoka atpuola pačioje pradžioje, kuri kompromituotų vienos Bažnyčios prigimtį.

Lygiai tokia yra Rytų ekleziologijos pozicija, ir istorinio vystymosi, ir teologijos, kuri įgalina sveiką ekumeninį dialogą. Tai vienintelė tikra vizija.

Lotynų paveldėjime tokios vizijos negavome. Mes linkę Bažnyčią pirmu žvilgiu matyti kaip visuotinę bendruomenę, susidedančią iš paskirų celių rinkinio, kurios tiesioginiai sujungtos su galva. Ne, ji tai nėra. Ji yra kūnas, sudarytas iš įvairių organų; ji yra Bažnyčių bendruomenė, kurios kartu sudaro *Catholica*.

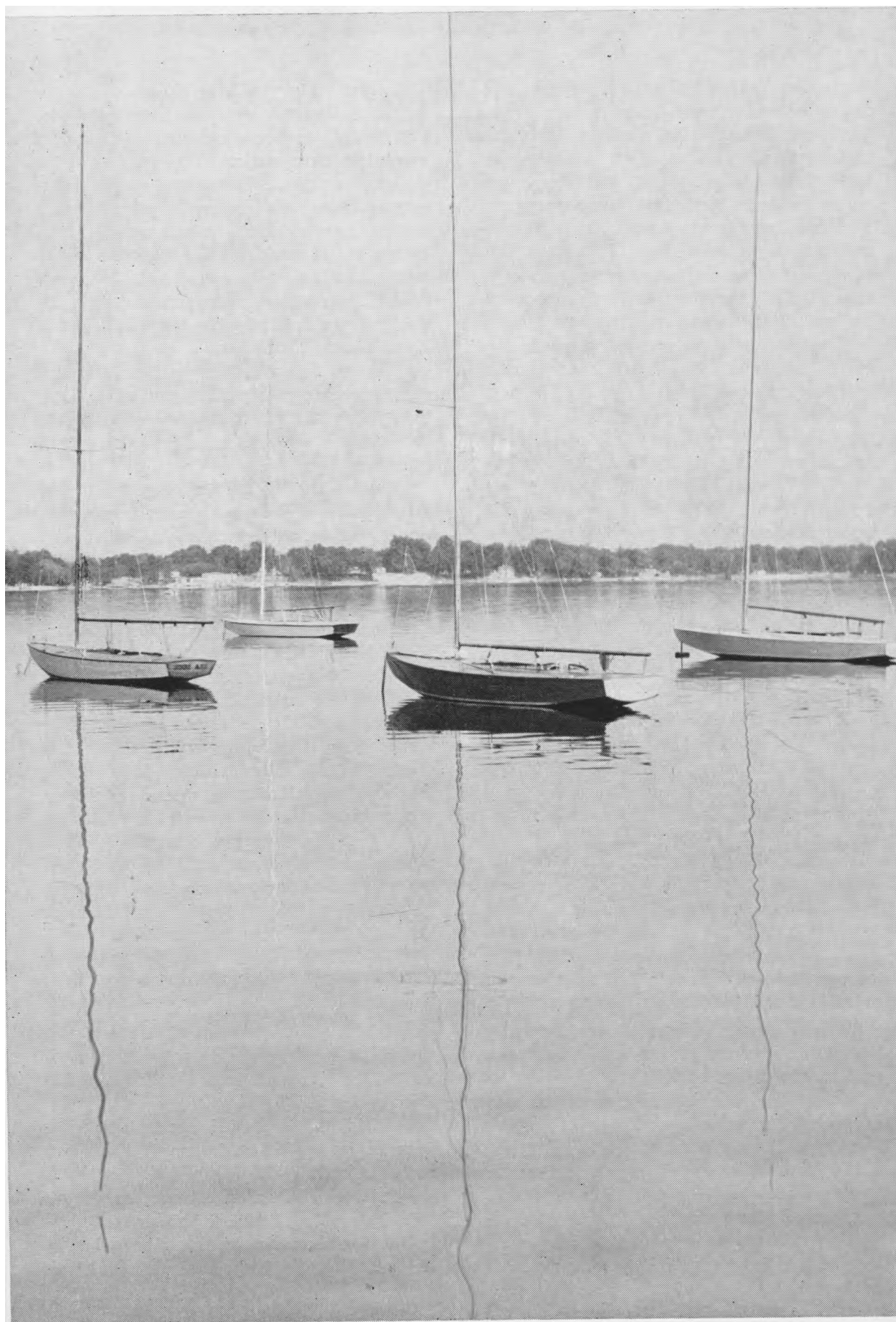
Vietinės Bažnyčios savyje neša, akivaizdžiai parodo, atskleidžia vienintelės Kristaus Bažnyčios paslaptį, jos yra konkretus tos Bažnyčios išikūnijimas laiko ir erdvės rėmuose.

Šie du skirtingi žvilgiai apsprendžia dvi skirtingas vienybės sampratas ir iššaukia prieštaraujančias reakcijas. Abi sampratos liečia vienybę, bet kiekviena ją supranta skirtingai. Iš tiesų, ta yra teisinga ir krikščioniška vienybės samprata, kuri priima teisėtą skirtumą, ir nepilna vienybės samprata, kuri trukdo arba išskiria teisėtą įvairumą. Reikia pradėti su išsiaiškinimu, kokia tikrai yra katalikiška vienybės samprata. Tai jokių būdu nėra galimai didžiausias vienodumas, nei visko sukoncentravimas centre. Esmėje ji prileidžia daug gilesnį įvairumą, negu kai kurie priimdavo tik paviršutinius skirtumus; ji siekia dvasinį pasaulį, liturgiją, teologiją, bažnytinę teisę ir pastoralę. Pats faktas, kad Katalikų Bažnyčioje egzistuoja Rytų Bažnyčios su savo turtingu įvairumu, turėtų pakankamai tai priminti. Čia ir glūdi kontroversija.

2. *Primatas ir kolegiališkumas*

"Savo knygoje rašote: Labai svarbu suprasti, kiek primatas ir kolegiališkumas yra susirišę, ir pastatyti juodu abipusiame kontekste"(74). Ar galėtumėte aiškiau apibūdinti jų santykį?"

Susirinkimas apibrėžė vyskupų kolegiališkumą, su popiežium ir jam vadovaujant, žodžiais, kurie gražiai papildė Vatikaną I. Kaip žinote, 1870 metų karas sutrukdė susirinkimo darbą, todėl jis niekuomet neišreiškė papildomosios vyskupų rolės bei jų vietos Bažnyčioje. Nepasakė paskutinio žo-

džio šiuo klausimu ir Vatikanas II. Kolegiališko atgarsio popiežiaus santykiuose su kitais vyskupais nebuvo išryškintas. Tai yra didelė spraga, nuo kurios šiandien kenčiame.

Ką tai reiškia? Dėl ekumeninių ir teologinių priežasčių yra svarbu išvengti pristatyti popiežiaus rolę tokiu būdu, kad jį izoliuotų nuo vyskupų kolegijos, kurių jis yra galva. Kai pabrėžiame, kad popiežius turi teisę "vienas" kalbėti ar veikti, žodis "vienas" niekuomet nereiškia "atskirai" ar "išskirtas". Net ir tuomet, kai popiežius veikia be formalaus vyskupų bendradarbiavimo — kam jis turi juridinę teisę — jis vis tiek veikia kaip jų vadas. Kristus patikėjo Bažnyčią Petru ir Vienuolikai, kurie įvairiai, bet neatskiriama yra susirišę dvigubu ryšiu: tuo, kuris riša Vienuoliką su Petru, ir tuo, kuris riša Petrą su Vienuolika ir Dievo tauta.

Ryškus yra pvz. kad ir šis Apaštalų Darbų tekstas: "Tuomet Petras drauge su vienuolika atsistojo, pakėlė savo balsą ir jiems kalbėjo" (2:14). Arba šie žodžiai: "Buvusieji Jeruzalėje apaštalai, išgirde, kad Samarija priėmusi Dievo žodį, siuntė pas juos Petrą ir Joną" (8:14).

Apaštalų kolegijos vienybę visada svarbu pabrėžti. Dieviškoji pagalba, pažadėta Petru ir jo įpėdiniams, ne asmeniškai Dievo įkvėpimu pasireiškia, o specialios pagalbos forma normaliaje kolegiališko vyksme. Sunku juridiniai tiksliai išreikšti "žaidimo taisykles", bet jos tikrai nepriklauso vien nuo įstatymo ar žodinės kurio nors teksto jėgos.

Iš Vatikano II logikos plaukia, kad vietinės Bažnyčios — susirinkusios vyskupų konferencijose per savo ganytojus — turėtų būti viešai ir kolektyviai konsultuojamos ir įgalintos bendradarbiauti dokumentų paruošime, kurie gyvai liečia visą Bažnyčią. Ir tai ne vien tik jų teologines komisijas įtraukti, bet ir pajėgius atitinkamam klausimui pasauliečius. Tai derinasi su Susirinkimo dvasia ir krikščionių troškimais, kurie gyvai jaučiasi esą pilni Bažnyčios nariai, kuri "mes visi kartu" esame.

Sustiprinti sutarimą ir vidinį Dievo tautos lojalumą psichologiniai yra labai svar-

bu, kad enciklikos ir svarbūs Šventojo Sosto dokumentai būtų matomi kaip rezultatai plataus bendradarbiavimo tarp Romos ir individualių Bažnyčių. Kartą principu šiuo klausimu susitarus, aišku, reikės pagalvoti apie geriausią kelią tai įvykdyti. Tokiai bendrai atsakomybei įgyvendinti, suprantama, reiks gerbti charizmą, kuri atitinka kiekvieną grupę, ir vyriausias autoritetas turi išlaikyti savo aukštumą. Taip tikimasi nugalėti "pasitikėjimo spragą" (credibility gap), apie kurią mūsų amerikiečiai draugai dažnai kalba.

Toks žingsnis tik sustiprintų mūsų ryšius su popiežium, kurio autoritetas yra nuostabi palaima Bažnyčiai. Bet jo rolę kiekvienu atveju tegali būti suprantama ryšium su Bažnyčia, joje ir dėl jos — niekuomet be jos ar virš jos. Tai nereiškia, kad popiežius kalbės tik už Bažnyčios ar kad jam reikėtų jos sutikimo patvirtinti savo veiksmams. Tikrai ne. BET popiežius niekuomet nėra lauke ar šalimai nuo Dievo tautos: galva niekuomet neatskiriama nuo kūno. Vatikane I kai kas kalbėjo apie popiežiaus izoliavimą nuo Bažnyčios, kad jo rolę būtų reikšmingesnė. Vienas vyskupas atšovė: "Mes atsisakome Petrą vėl nužudyti!"

Venkime bet kokio ekstremizmo ar izoliavimosi. *L'Osservatore Romano* ne visuo- met išvengia šio pavojaus: tai nepatarnauja popiežiui, ne vien per vienašališkas žinias ir triumfalizmą (Susirinkimo pasmerkta), bet taip pat į savo puslapius tededant mažiau kolegiską teologiją. Būtų malonu, jei skaitytojai rastų ir kitų teologijos formų, lygiai vertingų, liudijančių tam pačiam tikėjimui. Jei girdite vieną varpą, tegirdite vieną balsą; progai pasitaikius, norėtusi išgirsti visą varpų gausumą.

Kalbant apie muziką, prisimena vienas filmas. *The Shoes of the Fisherman* (Žvejo batai) nupiešia popiežiaus paveikslą, kuriame nėra kolegiskumo — popiežius parodomas vienišas, kuris vienintelis atsako už Bažnyčią, nešdamas ją ant savo pečių kaip Atlasas pasaulį. Tai meniškas atvaizdavimas. Bet, nežiūrint sumodernintos fasados, popiežiaus postas vis dar stovi priešsuirinkiminėje izoliacijoje.

(*Bus daugiau.*)

EILĖRAŠTIS, RAŠYTAS DAR ANKSTI PAVASARĮ

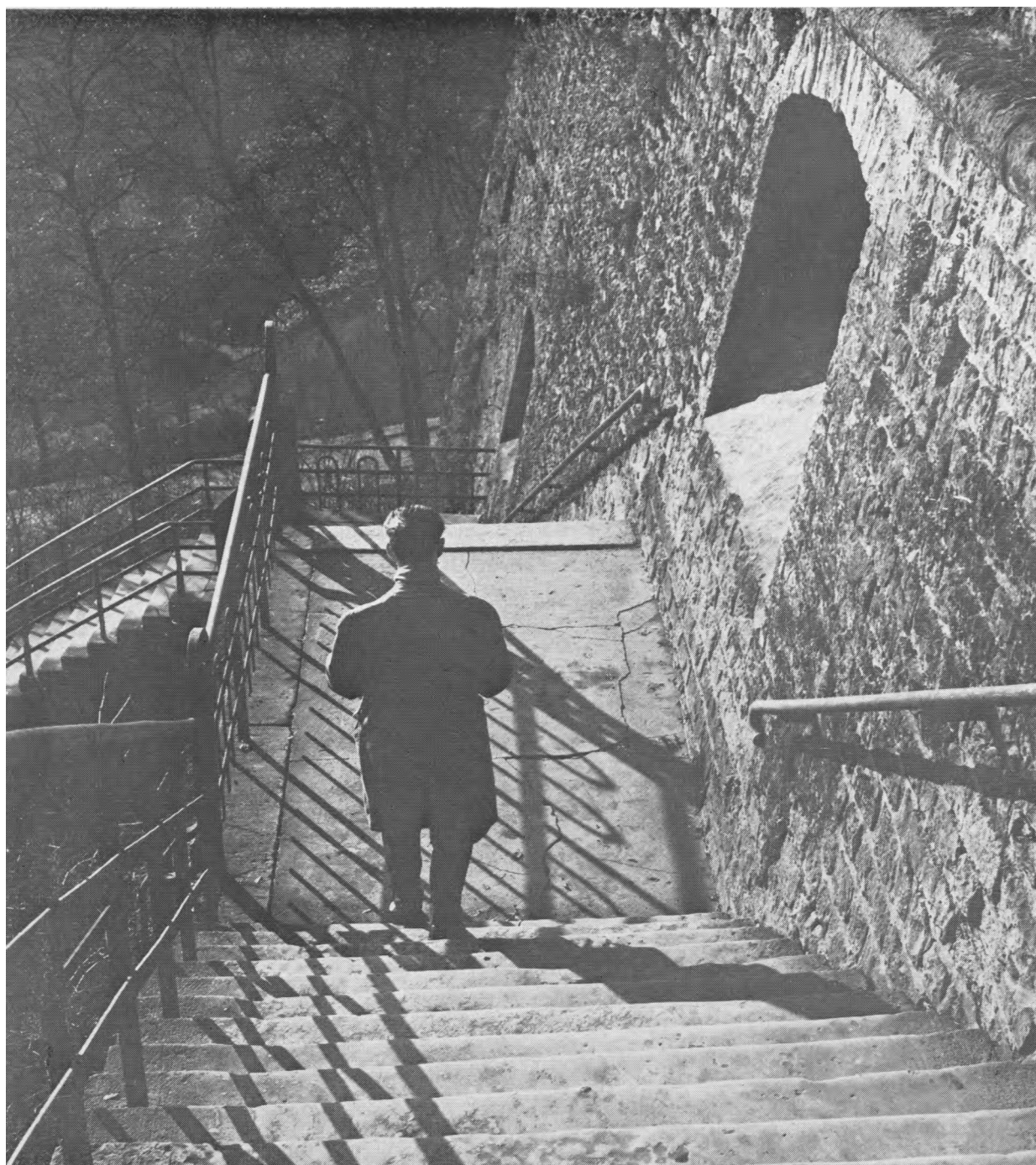
*Šimet jau vėl pradeda rodytis vėjuotas kalnas.
Už upės užtekėjo violetinė vaikystės vienatvės gėlė.
O jau rodės suvisu nutilęs atsiminimų knygos skundas.
Viešpats dar vienasysk susimylėjo liūdinčio.
Nakčia įvyksta stebuklingi pagijimai.
Širdyje apypietė, kaip vasaros zirzesys.
Devynios galybės to paties gamtovaizdžio.
Vanduo, kaip pernykščiai lapai.
Miške putoja juodi akmenys.
Pievose vėjo telkšojimas tarp bundančių krantų.*

PERSKAITYTOS KNYGOS PARAŠTĖJE

*Vasara. Vėjas. Vynuogynas.
Pustamsis knygynas su atremtomis į
Sieną dažytojų kopėčiomis žaliame terpentino pavėsyje.
Vynuogyne, o vynuogyne, alsuok ūkanomis tolimo kalno!
Pašlaite driekiasi eilutės iš dienoraščio
Seno žmogaus po paminklu.
Keliasi skaudi, nesveikuojanti jaunystė
Su praėjusio šimtmečio, devyniolikto, vėju,
Vėju bulviakasio, bulvienių ir sutrintos žolės kvapo.
Noksta lapai.
Saldžias, kaip vynas, vynuoges.*

BENZINO STOTELĖS APTARNAUTOJŲ DAINA

*Tvankus savaitgalis, ir kalnai,
Apsiniaukę per ilgus viršvalandžius, ir sekmadienį po
Mišių debesiai.
Kaip likerio lašai į kavą, likimo
Lašai neišseamiama kasdienybės tuštumon.
Jie varva, kaip bauginančiai stipri poezija.
Jie sunkiasi,
Kaip nesiliaujančios grėsmės pavojus, į
Žemę ir žoles.
Vagodami žemėlapius, sugriš
Liūdni atostogautojų automobiliai.
Laša amžinai užmigdą lašai.*

VAKAR MUSMIRĖS - ŠIANDIEN LSD

Slidus kelias tarp vaistų naudojimo ir piktnaudojimo

ROMUALDAS KRIAUCIŪNAS

Prieš kiek laiko UPI žinių agentūra pranešė: "San Jose, Kalifornija. Bent tuzinui jaunuolių buvo suteikta pirmoji pagalba po nepavykusių pasivaikščiojimų ("bad trips") muzikos festivalyje, kurio metu, atrodo, tūkstančiams buvo išdalinta LSD. 'Jie krinta kaip musės', pastebėjo Santa Clara apskrities policininkas. Jo žiniomis, arti 4,000 piliulių buvo paskleista 15,000 - 20,000 minioje, dalyvavusioje minėtame festivalyje. Per valandą bent dvylikai asmenų buvo suteikta pirmoji pagalba. Panika tačiau nekilo, ir muzikos festivalis tęsėsi be pertraukos".

Maždaug tuo pačiu metu dr. Moy Čikagos Universiteto ligoninės seminare apie LSD visuomenės reakciją į jų vartojimą studentuose pavadino "truputį isteriška". Jo žodžiais, "mūsų reakcija į plintantį LSD vartojimą studentų tarpe ribojasi nusidėvėjusiomis ir bergždžiomis pastangomis: įstatymų pravedimu ir informacinių programų reikalingumo pabrėžimu. Nors įstatymai ir švietimas su iš to išplaukiančiais grasinimais ir bauginimais turi savo vietą, tačiau jų nepakanka. Jų propagavimas gali tik nukreipti dėmesį nuo suvokimo, kas iš tikro darosi. Kol atitinkami įstatymai išleidžiami ir švietimo programos suorganizuojamos, studentai jau gali būti nusikreipę kur kitur ir ne todėl, kad vyresnieji nuo narkotikų atbaidė, bet dėl to, kad patys studentai patyrė, jog narkotikai neduoda atsakymų, kurių jie ieško".

Panašius viens kitam prieštaraujančius pranešimus spaudoje skaitome jau bent penketą metų. Sunku susigaudyti, sunku orientuotis, kur kiek teisybės ir kas iš tikrųjų dedasi. Jei šis pranešimas sukels daugiau klausimų, negu duos atsakymų, tik tada, galima teigti, bus tiksliai pagautas esamos situacijos pulsas.

HALIUCINOGENINIAI VAISTAI

LSD (*lysergic acid diethylamide*) yra sąmonę iškreipiantis chemikalų junginys, kuriais sukelias haliucinacijas. Haliucinacija — tai liguistas pojūčių būvis, kada be išorinių paerzinimų žmogus girdi, užuodžia ar mato nesamus dalykus. Tačiau LSD įtakoje esąs asmuo dažniausiai sugeba atskirti savo patiriamas haliucinacijas nuo realybės. Barron, Jarvik ir Bunnell pastebi, kad jeigu haliucinacijos terminas yra taikomas tik tiems atvejams, kuriuose asmuo yra pilnai įsitikinęs savo nesamų pojūčių tikrumu, tada haliucinogeniniai vaistai tik labai retai taip apibrėžtas haliucinacijas sukelia.

Dažnai pabrėžiamas skirtumas tarp psichotomimetinių ir psichedelinių junginių, nors LSD, rodos, turi nario kortelę į abi grupes. Hoagland apibūdina psichotomimetinius vaistus kaip priemones, sukeliančias trumpas ir apvaldomas psichozes sveikuose žmonėse. Palankiau nusiteikę tyrinėtojai dar 1957 m. sulipdė "psichedelijos" terminą, tuo sugestijonuodami naudingą vaizduotės ir sąmonės galimybių atsiskleidimą vaistų pagelba. Pirmasis terminas nepateisino vilčių, o antrasis neišlaikė norėto neutralumo, taip kad LSD šiandieną dažniausiai skiriami haliucinogeninių vaistų kategorijai.

Haliucinogeniniai vaistai jokių būdu nesudaro naujos vaistų grupės. Jie yra žinomi jau tūkstančius metų. Pavyzdžiui, egiptiečiai juos naudojo juslinei izoliacijai, pasninkui ir socialiniam atsiribojimui bei sukelti kliedėjimus religinėse apeigose. Senovės persai turėję šaknelių viralo receptą, kuris asmenį dieviškai nuteikdavęs. Indijoje ir Egipte hašišas (Indijos kanapės) naudojamos šimtmečiais. Induizmo asketai jį naudojo meditacijos metu pašalinams trukdymams pašalinti. Turkijoje hašišu buvo dažnai užmokama samdytiems žmogžudžiams. Vienas keistesnių haliucinogenų naudojimų randamas Tibete, kur momea (irgi kanapių rūšis) yra sumaišoma su žmogaus riebalais ir geriama iš indo, padaryto iš žmogaus kaukolės. Mums pažįstamos musmirės buvo valgomos šiaurės Uralo tautelės sukurti fantazijos pasaulį. Kita Sibiro gentis musmirėmis išgaudavo smagų išsi-

blaškymą ir pasitenkinimą, kai tuo tarpu senovės skandinavų karžygiai musmires naudojo drąsai ir atkaklumui mūšio lauke. Kaip matoma, musmirių efektas nėra vienas; spėjama, kad jis bent dalinai pareina nuo nusiteikimo sukurti vienokią ar kitokią stovį. Tikslios informacijos nėra, ar senovės lietuviai naudojo musmires, bet, sprendžiant iš priežodžio "ar durnas, ar musmirių ėdęs", atrodytų, kad sąmoningo ar atsitiktinio eksperimentavimo būta.

Kita grybų rūšis meksikiečių buvo naudojama religinių ceremonijų metu. Tie grybai buvo vadinami "dievo kūnu" arba "dieviškaisiais grybais". Tik 1936 m. buvo patirta, kad tos grybų ceremonijos tebevykstančios. Peyote, kaktuso kilmės haliucinogenas, kai kurių indėnų yra ir dabar tebegarbinamas ir vartojamas. Tam tikros rūšies vijoklių sėklos yra irgi vadinamos "dieviškuoju maistu", nes, jas kramtant, išgaunamas haliucinogeninis efektas. Jų kramtymas paplitęs Meksikos indėnų tarpe. Tik neseniai buvo patirta, kad vijokliuose yra tokių pat chemikalų, kurie įeina į LSD junginį. Iki tol buvo manoma, kad LSD galima pagaminti tik sintetiniu būdu.

Kaip LSD haliucinogeninė savybė buvo atrasta? Kaip ir daugeliu kitų atvejų, LSD savybė buvo patirta atsitiktinai. Albert Hoffman, dirbęs Sandoz firmos laboratorijoje Bazelyje, Šveicarijoje, laikomas pirmuoju, sumaišiusiu LSD junginį 1938 m. Tačiau tik 1943 m. balandžio 16 d. Hofman atsitiktinai įkvėpavo ar paragavo mažą LSD dozę, tuo patirdamas haliucinogeninę savybę. Jis tą dieną grįžo namo, smagiai kliedėdamas. Tai užtruko pora valandų, įtardamas priežastį, vėliau jis sąmoningai paėmė didesnę dozę — 250 mikrogramų ("normali" dozė yra apie 100 mikrogramų). Jo žodžiais, štai kas po to atsitiko:

"Aš paprasčiau laboratorijos asistentą palydėti mane namo, nes tikėjau, kad jausiuos panašiai, kaip pereitą penktadienį. Pakelėje į namus... simptomai išsivystė daug sparčiau, negu pirmą kartą. Turėjau nepaprastą sunkumą sąmoningai kalbėti. Mano matymas, tarsi vaizdas banguotame veidrodyje, šokinėjo ir kaitaliojosi. Man rodėsi, kad aš vos judu, nors vėliau mano

asistentas man teigė, kad aš dviračio pedalus myniau labai greitai. Kiek aš pamenu, krizės aukštumą galima apibūdinti štai kaip: svaiguliu; vaizdine permaina; aplink esančiųjų veidų persimainymu į spalvotas maskes; kaitaliojimusi tarp gilaus susierzinimo ir paralyžiaus; jausmu, kad galva, kūnas ir galūnės kartais buvo nutirpę ir atšalę; metalo skoniu ant liežuvio; išdžiūvusią gerkle; dusulio jausmu; svyravimu tarp susimaišymo ir aiškaus padėties suvokimo; retkartiniu stovėjimu už *savęs* ir burzdėjimu arba puskvailiu rėkavimu. Atrodė, kad viskas juda, o daiktų proporcijos buvo sujauktos, tarsi atspindį audringame vandens paviršiuje. Viskas keitėsi į nemalonų, nuodingai žalią ir mėlyną atspalvį. Užmerkus akis, mane užtvindė daugiaspalviai, metaforiškai fantastiški vaizdai. Garsai tapo perkeisti į vaizdus taip, kad su kiekvienu garsu kilo spalvotas paveikslas, kaleidoskopiškai besikeičiąs formomis ir spalvomis".

LSD IR PSICHOZĖ

LSD atradimas parodė, kad labai mažas to chemikalo junginys gali sukelti psichinius sutrikimus, giminingus psichozei. Vėl imta galvoti, kad protinės ligos, ypač schizofrenija, yra kokios metabolinės klaidos padarinys. Vėl buvo susidomėta cheminiu ryšiu tarp vaistų ir neurohumorų (medžiagų, chemiškai perduodančių impulsą per neuronus skiriančių tarpą). Nors sutariama, kad yra ryšys tarp LSD ir serotonino (vieno iš neurohumorų), bet dar vis aiškinamasi, koks tas santykis yra. Vieni tyrinėtojai teigė, kad LSD, kaip ir serotoninas, yra sinaptinis inhibitorius. Vėliau buvo patirta, kad LSD gali arba paspartinti, arba pristabdyti serotonino veikimą smegenyse. Tas susijaudinimas ir haliucinacijos reikštų serotonino perteklių, o gilus liūdesys ir kūno "apmirimas" atspindėtų jo stoką. Sandison mano, kad jeigu LSD pagelbsti permesti impulsą per tarpą tarp neuronų, tada maža LSD dozė turėtų pakelti sąmoningumą ir paaštrinti juslinį priėmimą. Su didelėmis LSD dozėmis iplaukiančiųjų signalų tinklai taptų perkrauti. Kitais žodžiais tariant, vietoj to, kad informacija darniai pasiektų didžiuosius smegenis, būtų daug juslinio triukšmo, bet

mažai suderintų pojūčių. Nors jau yra davičių, paremiančių šiuos spėliojimus, bet dar per anksti daryti išvadas.

Koks yra ryšys tarp LSD išprovokuotų ir "natūraliai" patiriamų haliucinacijų? Garsinės haliucinacijos yra, palyginti, dažnas schizofrenijos simptomas. Girdimi balsai atspindi nerimą ir priekaišioja kaltę. Schizofreninės haliucinacijos, rodos, mažai rišasi su realybe. Gi LSD sukeliamos haliucinacijos dažniausiai yra vaizdinės: matomi aiškių spalvų besikeičiantys deriniai. LSD įtakoje esantieji dažniausiai suvokia, kas su jais darosi ir kad tai yra vaistų sukelta laikinė stadija. LSD iškreipia laiko ir erdvės suvokimą. Kartais laiko tėkmės pajutimas yra paspartinamas, kartais pristabdomas. Nors asmuo žino laikrodžio valandą ir kalendoriaus dieną, šis žinojimas praranda prasmę, ir asmuo gali pasijusti esąs už laiko ribos. Atmintis ką tik praėjusiems įvykiams gali sušlubuoti, bet tolimos praeities atsiminimai dažniausiai yra smulkmeniškai tikslūs. LSD įtakoje esantys nori su kitais pasidalinti savo besirutuliojančiu išgyvenimu, kai tuo tarpu schizofrenikai yra linkę užsidaryti savyje.

Yra ir panašumų tarp LSD sukeltų ir schizofreninių simptomų. Abiejuose atvejuose išgyvenama prie aplinkos nesiderinanti nuotaika. Maišėsi džiaugsmas ir liūdesys. Juoką seka ašaros ir vėl juokas. Psichinis išsiskyrimas su asmenine tikrove irgi charakterizuoja abi grupes. Nusiasmeninimu susikuria patologinis stovis, kuriame asmuo praranda savosios tapatybės arba savojo kūno pajautimą. Kartais jaučiamasi net mirusiu. Sunku atskirti naujus schizofrenikus nuo LSD įtakoje esančiųjų iš jų kalbos. Hoffer jau prieš kiek laiko paskelbė, kad psichiatrai, pasiklausę kalbos ištraukų magnetofoninėse juostelėse, tikrai negalėjo atskirti, kurios šnektos kuriai grupei priklausė.

Išplitus LSD vartojimui, padaugėjo ir kenksmingų reakcijų atvejai. Pavyzdžiui, UCLA Neuropsichiatrijos Institute prieš 1965 m. rudenį tepasitaikydavo vos po vieną pacientą kas du mėnesiai. Šalia to, kas mėnesį turėta nuo 60 iki 100 telefoninių pasiteiravimų, nors pastarieji gydymuisi ir nepristatė. Kitose didmiesčių ligoninėse situaci-

ja panaši, nors ir ne taip dramatiška. Ištyrus pirmuosius septyniasdešimt minėto instituto LSD vartojusius pacientus, paaiškėjo, kad dauguma jų kreipėsi pagalbos dėl nemalonių haliucinacijų, kurias sekė panikos apgaubtas nerimas, gilus nuliūdymas, dažnai palydimas savižudybės minčių ar bandymų ir tapatybinis susimaišymas.

Natūraliai kilo klausimas, kodėl šie asmenys turėjo sunkumų su LSD, kai kiti, naudoję tuos vaistus reguliariai, matomų komplikacijų išvengė. Galimas daiktas, kad, patyrę sunkumų su LSD, jau anksčiau buvo psichiniai pairė. Vienoje studijoje patirta, kad 37% LSD nesėkmingų atvejų yra anksčiau buvę reikalingi psichiatrinės priežiūros. Kitas trečdalis buvo bedarbiai, kas irgi neatestuoja protinės sveikatos plačiaja prasme.

Nėra atitinkamo cheminio matavimo LSD buvimui žmogaus kūne patirti, nėra nei išskirtinų simptomų, padedančių diagnozei nustatyti. Tad reikia remtis paciento pasipasakojimu, jo jaučiamos reakcijos aptarimu bei akių lėliukių išsiplėtimu.

Šiuo metu neturima didesnio supratimo, kokiems asmenims LSD vartojimas išsiskleis į psichinę krizę. Yra grupių, tokią galimybę ignoruojančių. Pavyzdžiui, Los Angeles priemiestyje yra susibūrus pusiau religinė grupė, save vadinanti "apaštalais". Joje yra šimtas pastovių narių ir apie keturi šimtai stipriai prijauniančiųjų, kurie reguliariai, bet be didesnių komplikacijų vartoja LSD. Šie "apaštalai" gyvena tarsi kolūkyje, aria ir akėja laukus, augina daržoves ir vaikus. Jų trobas puošia Budos ir Jėzaus paveikslai. Kas trečiadienio vakarą jie renkasi religiniam susikaupimui — maldoms ir meditacijai (be LSD). Vaistų ėmimo sesijos vyksta tik savaitgaliais. Jie pasisako prieš "iškritimą" Leary "užsižiebtį - susikaupti - iškristi" filosofijoje. Jie sakosi dirbą ir uždirbą; jaučiasi save atsinaujinę ir reabilitavę. Daugumas jų prisipažįsta anksčiau buvę nusikaltėliais ir narkotikų vergais. Dabar jie atradę naują ir prasmingą gyvenimą LSD pagalba.

Jau yra susikūrusi mitologija, kaip išvengti LSD komplikacijų. Yra įsitikinusių, kad LSD "pasivaikščiojimas" pasiseks, jei

bus ramiai nusiteikiama (jokių barnių tą dieną su žmona ar viršininku!), jei kartu bus pora gerų draugų priežiūrai, jei sūnėnėi nuteikti bus klausoma indų muzikos ir skaitoma padrašinančių ištraukų iš *Tibetian*

ALDONA ZAILSKAITĖ

DOVANA

Skaidriausiam kvarce išskelta

Skaisti rudens diena.

Visur, kur siekia žvilgsnis,

Regėti saulės nušviesti namai,

Kaip skaldytą brangakmenių kampai,

Perpinti gatvių spindinčiaisiais kaspinais,

Papuošti aukso medžių mežginiais.

Book of the Dead (Tibetiečių Mirusiųjų Knygos), jei po ranka bus turima raminančių vaistų piliulė nelaimės atveju ir t. t. Tačiau yra buvę komplikacijų ir su visais tokiais apsidraudimais.

Palyginus turėjusius komplikacijas su jų neturėjusiais, nerasta nė vieno tikrai išskiriančio faktoriaus, kuris garantuotų imunitetą nuo nenorimų rezultatų. Yra buvę atvejų, kad asmuo patyrė psichiatrinių komplikacijų tik po šimtojo LSD paėmimo. Nusiteikimas ir aplinka, rodos, sumažina komplikacijų galimybes, bet dar nieko negarantuoja.

Empiriniais daviniais pasiremiant, manoma, kad netvirtai realybę jaučiančiuose ir schizoidiniuose (uždaruose, atsiribojančiuose) asmenyse LSD komplikacijų galimybės padidėja. Čia reikia pridurti, kad komplikacijos nesiriboja vien psichiniais suneigalavimais, bet jau yra davinų, kad LSD gali sudarkyti ir genetinį susiformavimą chromosomuose. Pastebėta, kad per paskutinius metus LSD vartojimas sumažėjęs, kas

sutampa su genetinių radinių paskelbimu. Aišku, LSD gaminimo suvaržymai ir kai kuriose valstijose praveisti įstatymai irgi apkarė LSD vartojimo epidemiją. Atrodo, kad tuoj bus praveistas federalinis įstatymas, įgalinąs haliucinogeninių vaistų gamintojus ir vartotojus bausti pinigine (iki 10,000 dolerių) ir kalėjimo (iki penkių metų) bausme. Čia reikia sutikti su pradžioje cituotu Moy. Federalinio įstatymo dar neturima, bet jau nuoliai jau kreipiasi kitur, ieškodami LSD efekto be pačio LSD, cheminėm, necheminėm ir net nedirbtinoms priemonėm. Gal ir stebėtina, bet yra teigiančių, kad jiems pavykę psichedelinius efektus išgauti vien nusiteikimo, šviesų ir garsų kombinacijos pagalba.

LSD IR ASMENYBĖS UGDYMAS

Ar LSD padeda psichoterapijoje? Ar šitas vaistas suteikia naudotojui išskirtinę patirtį, vedančią į naują savižvalgą, ilgainiui pakeičiančią nusiteikimus ir pačią asmenybę? Asmenys, įsitikinę, kad jie buvo giliai pakeisti LSD patirties, į šiuos klausimus atsako teigiamai. Bet yra žinoma, kad asmuo gali jaustis pasikeitusiu be išorinių pasikeitimų žymių, panašiai kaip sapnuojąs gali vaizduotis atlikęs žygdarbį.

Ilgalaikė LSD įtaka žmogui dar nežinoma. Cohen, peržiūrėjęs 5.000 LSD naudojučių atvejų, rado visą eilę trumpalaikių reakcijų. Tik labai mažas asmenų skaičius išvystė psichozės simptomus, trukusius nuo poros valandų iki keleto mėnesių. Tuo remdamasis Cohen nusprendė, kad protiniai sveiki asmenys gali saugiai, nors tik mediciniškoje priežiūroje, vartoti LSD. Jo manymu, asmens protinis sveikumas turėtų pirma būti nustatytas psichologinėmis priemonėmis.

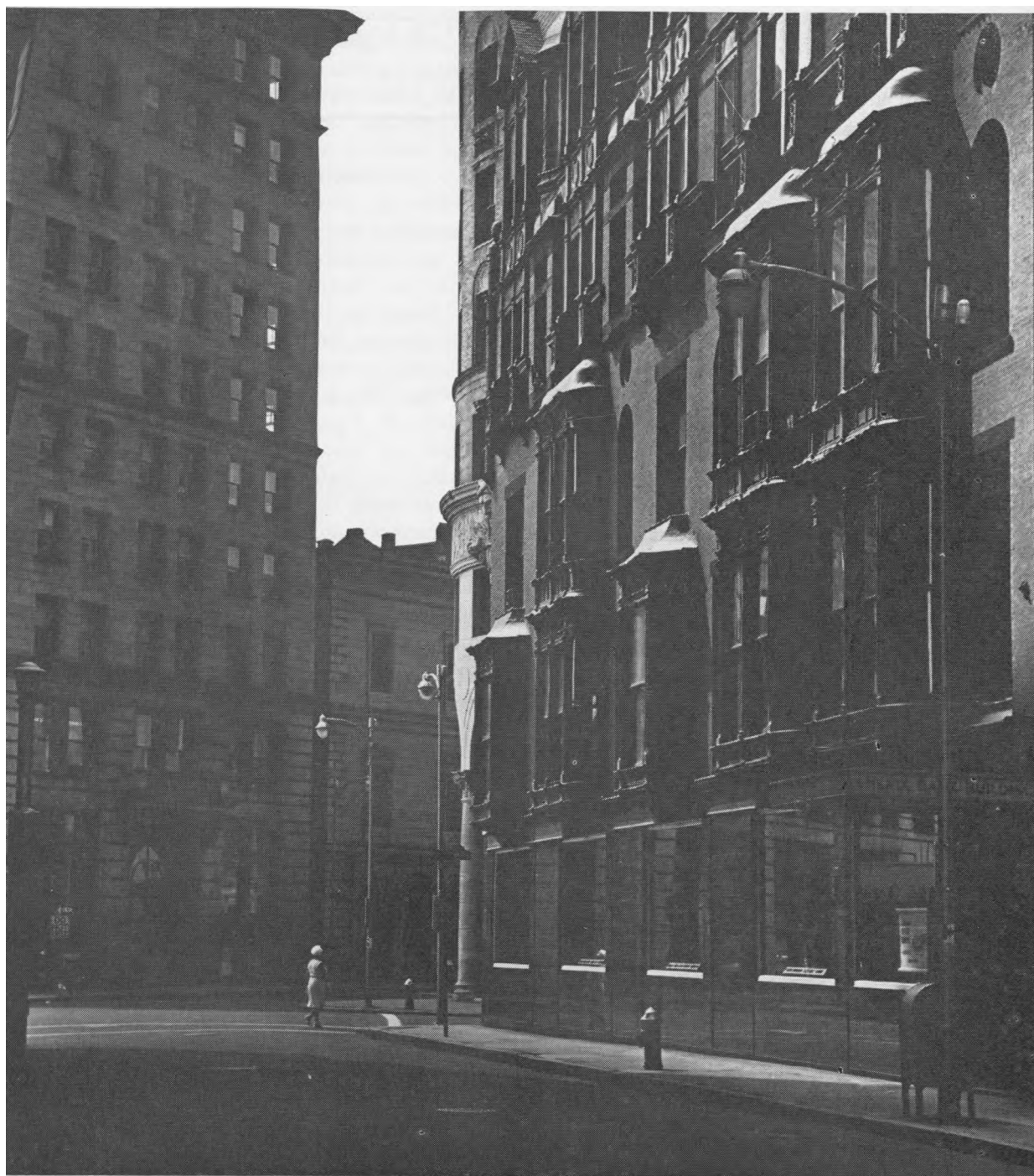
Cohen ir McGlothlin stebėjimu, LSD patirtį turėtų sekti nerimo sumažėjimas, pakantos padidėjimas ir egocentrizmo prislėsimas. Ilgesnė studija nepatvirtino teigimų, kad LSD dramatiškai atveria duris į naują ir nedilstantį asmenybės pasikeitimą. Dėmesio verti antraeiliai radiniai. Buvo pastebėta, kad maštantieji, sugebą į save įžvelgti, būti spontaniški ir gali toleruoti

pasyvumą į LSD reagavo daug intensyviau ir entuziastiškiau negu tie, kurie yra linkę apvaldyti save ir aplinką.

Ši ir panašios studijos yra neįtikinančios tiems, kurie su giliu įsitikinimu teigia, kad LSD patirtis sudariusi sąlygas greitai ir giliai save suprasti, susipainiojusioms problemoms išrišti ar kūrybingumui pakelti. LSD yra naudojamas ir emocinėms problemoms gydyti. Abramson suredaguotoje knygoje *The Use of LSD in Psychotherapy and Alcoholism* eilė autorių iškelia LSD gydymą galia psichoterapijoje. Jų teigimu, vaistų pavojai yra minimalūs ir atitinkamose sąlygose verti rizikos. Jau kuris laikas maža, bet atkakli specialistų grupė naudoja LSD kaip pagelbinę priemonę, gydant neurozę, alkoholizmą, pripratimą narkotikams, depresiją ir kitus psichinius negalavimus. Tačiau autoriai be išimties sutinka, kad LSD gydomoji galia napareina iš jo tiesioginio veikimo į centrinę nervų sistemą. LSD naudojimas nėra lygiagretus penicilino naudojimui užkėrimuose ar raminančiųjų vaistų naudojimui psichozėje. LSD tik tarsi užveda psichologinį motorą paciento-terapisto santykiavimui suintensyvinti.

Yra du pagrindiniai būdai panaudoti LSD psichoterapijoje: psicholysisinis (nuo graikų žodžio lysis, reiškiantį sėkmingą ligos išrišimą) ir psichedelinis. Psicholysisinis metodas plačiausiai naudojamas Europoje. Čia LSD yra priedu tradicinėje psichoterapijoje, susidedančioje iš 12-24 sesijų. Kiekvienos sesijos metu pacientas gauna mažą LSD dozę. Vaistų efektas ištirpda paciento pasipriešinimą ir paspartina priėjimą prie sąmonės. Gi psichedelinis gydymo būdas susideda iš vienos, bet stiprios LSD dozės, sukeliančios stiprią reakciją. Tuo nebandoma tik įžvalgą sukurti ir sąmonių konfliktus atidengti, bet greitai ir pilnai asmenybę perorganizuoti. Teoretiniu pagrindu imama religinio išgyvenimo psichologija.

Gydomoji LSD įtaka yra empirinis klausimas. Tyrimai su laiku arba patvirtins, arba paneigs LSD gydymą galia. Tačiau reikiama informacija per lėtai plaukia. Visuomenė, rodos, per daug susijaudinusi, medicinos profesija yra linkusi į konservaty-

vumą, o LSD šalininkų tyrinėjimo metodika retai atitinka rimtus mokslinius reikalavimus.

BAIGIAMOSIOS PASTABOS

Ostrow, recenzuodamas knygą, vardu *The Psychedelic Reader*, klausia, kodėl haliucinogeniniai vaistai yra vartojami. Anot jo, "šie nuodijantys vaistai proto stovį priartina schizofreninei reakcijai". Jo manymu, LSD sukurtame stovyje atsispindi du pagrindiniai momentai: pirma, psichinio atitrūkimo ir mirties baimės išprovokuotas nerimas; ir antra, augimu ir stiprėjimu išsiskleidžias atgimimas. Kas iš tikrųjų laimima, tokių stovių sukūrus? Asmuo savo natūralų psichinį stovį pakeičia kitu, kur išgyvenama dar nepažįstami ir įdomūs pojūčiai ir susikuriamas išpūdis, kad gyvenimas yra naujai tveriamas. Ostrow perša išvadą, kad tas psichinis stovis, kurio bandoma atsikratyti, iš tikrųjų tėra skausminga tuštuma ar pojūčių sausra. Jo manymu, šitas bejausmis stovis implikuoja ir psichiniai turi prilygti mirčiai. Su LSD pagalba pilkumos šešėlis išmainomas į spalvingą pojūčių orgiją. Knygos recenzija baigiama retoriniu klausimu, į kurį LSD vartotojai iš tikro neturi atsakymo: "Kokius apčiuopiamus rezultatus įkaušimas nuo LSD įgalino, išskyrus žingeidumo sukėlimą tuose, kurie yra įkliuvę į tą patį egzistencinį akligatvį? Ar ištrūkimas iš nelaimingumo laiduoja kūrybiškumą ir produktyvumą, išskyrus neabejotiną sugebėjimą smulkmeniškai atpasakoti LSD išjudintus pojūčius?" Ostrow atsakymai į šiuos klausimus yra aiškūs.

Ypač per pastaruosius kelerius metus visuomenėje ir profesiniuose sluoksniuose keliama klausimai, liečia platesnę vaistų užduotį. Vakarų kultūroje vaistų vartojimas yra tradiciniai leistinas tik dėl gydymo, išskyrus alkoholį, kaviną ir tabaką. Į bet kokių vaistų vartojimą normaliam psichiniam Stoviui pratešti ar protiniam našumui pakelti yra žiūrima kaip į iškrypusį arba net kenksmingą elgesį. Tačiau atsiranda vis daugiau teigiančių, kad išplitęs LSD ir marijuanos vartojimas stačiai verčia peržiūrėti mūsų nusiteikimus ir persvarstyti nusistovėjusias normas.

Visuomenės susidomėjimas ar rūpestis

vaistų efektais buvo pakartotinai išjudintas per paskutiniuosius du dešimtmečius. Su į rinką paleistais raminančiais vaistais vėl iškilo kontroversija dėl protinių ligų biologinio prado. Žaibiškai išplitęs narkotikų, ypač heroino, vartojimas jaunuolių tarpe J.A.V. didmiesčiuose sukėlė visuomenę, reikalaujančią atitinkamos vaistų kontrolės ir patobulintų gydymo metodų. Vaisių pramonės ekonomijon žvelgė JAV senatoriaus Kefauverio vadovaujama kongreso tyrinėjimo komisija. Kefauverio apklausinėjimų metu pasaulį sukrėtė thalidomido tragedija, įgalinusi praveisti atitinkamus įstatymų priedus. Šie priedai suteikė galią JAV Maisto ir Vaistų Administracijai ne tik spręsti bet kokių vaistų saugumą, bet ir įvertinti jų naudingumą.

Šiuo metu krašto dėmesys yra nukrypęs į haliucinogeninius vaistus, ypač LSD, mescalina (randama kaktuso žieduose) ir marijuaną. Kartu su plačiąja visuomene, psichiatrai, psichologai ir sociologai deda pastangas suprasti ir išanalizuoti tų vaistų tarsi magnetinę trauką tiek paaugliams, tiek suaugusiems. Jaunimo tarpe, susispietusiame apie hipių sąjūdį, vaistų vartojimas yra ypač išplitęs.

Reikia susigyventi su mintimi, kad yra ir visad bus teigiančių, kad LSD ar koks kitas dar neatrastas junginys "padeda pasiekti protinius labirintus, kur slepiasi pilnutinis gyvenimo tiesos ir gėrio pajautimas ir supratimas". Tačiau prieš priimdama tokią teigimą už tikrą pinigą, visuomenė turi pilną teisę reikalauti vaistų saugumo garantijos. Iki nepaneigta žalingumo galimybė, rodos, neturėtų būti aktualu kalbėti apie galimą naudingumą natūraliai sveikiems asmenims.

Šis ir kiti kraštai yra įklimpę į vaistų naudojimo ir piktnaudžio kontroversiją. Per dažnai ramūs pokalbiai ir laboratoriniai tyrinėjimai virsta į ginčus, pasunkinančius farmakologinių faktų, istorinių paralelių ir socialinių krypčių suvokimą. Ligšiolinė partitė su alkoholiu, morfinu, amfetaminais, LSD ir marijuana gana įtikinančiai ir kolektyviai perša išvadą, kad yra slidus kelias tarp vaistų naudojimo ir jų tolimesnio piktnaudžio.

TAUTINIS UGDYMAS LUOMINIAME MŪSŲ KELYJE

STASYS BARZDUKAS

Tautinis ugdymas, kaip rodo pats pavadinimas, turi rodyti kelius į tautą ir tautinių idealų atskleidimu daryti mus sąmoningais, apsisprendusiais, gyvais jos nariais.

Mūsų mokyklos, Lietuvių Chartos įpareigojimu, yra, bent turi būti, tautinės mūsų dvasios židiniai. Tokiais židiniais jos tampa visų pirma savo programa.

Mokydami *gimtosios kalbos*, mes savo jaunimą susiejom su tėvais ir protėviais. Eidami *lietuvių literatūros* kursą, susipažįstame su savo tautos dvasios apraiškomis: žmonių charakteriais, jų pasaulėžiūra bei pasaulėjauta, su jų siekiniais ir praeities bei ateities rūpesčiais. *Tautos istorija* yra tautos mokytoja, ir tebegalioja senasis romėnų dėsniš, kad "homines historiarum ignari semper sunt pueri", t. y. žmonės, nepažįstą savo istorijos, yra vaikai. *Tautinė daina* yra tautos džiaugsmų ir vargų atspindys, *tautinis šokis* yra jos žmonių sutelktinio bendravimo išdava ir t. t. Visa tai sudaro tautos dvasinę kultūrą. Ją pasisavindamas jaunimas įauga į savo tautą: tautinės individualybės susiformavimu jis pasijunta turįs daug ką *sava*, kas jį išskiria iš kitų tautybių žmonių. Štai kodėl tiek daug dėmesio kiekviena tauta skiria savo mokyklai. Žinomas vokiečių pasididžiavimas, kad jų mokykla savo laiku sukūrė vieningą ir stiprią Vokietiją, nepriklausomos Lietuvos tautinė mokykla suformavo lietuvių tautos sąmonę, kokios ji neturėjo visoje ilgoje savo istorijoje.

Tautinę savo mokyklą susikūrėm ir svetur. Tačiau apsižiūrėję pamatėm, kad lietuvių išeivijos "vargo mokykla" ima neatlikti savo tautinių uždavinių. Ją lanko toli gražu ne visi lietuvių vaikai. Antra, vienu programos išėjimu ji nesuformuoja aukš-

čiau minėto sąmoningo, už savo tautą apsisprendusio, į savą tautinę bendruomenę įaugančio lietuvio. Jaunimas šeštadieninėje mokykloje gaunąs žinių, bet neišgyjās tautinės dvasios.

Tai rodo gyvenimas, tai konstatuojama mūsų pokalbiuose ir spaudoje.

Išdaviškai mūsų siekimus ir nusivylimus susumavo prof. dr. A. Klimas, Rochesterio un-to profesorius. Jo išvados realios:

1. "Visi lyg jaučiame, kad nors labai daug darbo padaryta mūsų jaunimo lietuviškame auklėjime ir švietime, tačiau čia kažkas ne taip išėjo, kaip buvo tikėtasi ir laukta. Juk prieš 20 metų tarėmės iš pagrindų, 'atlietuvinsią' Amerikos Lietuvą"...
2. "Mes tuomet dar nežinojome, kad kiekviena kalba yra susižinojimo, komunikacijos sistema, arba įrankis, išaugusi ir sutapusi su ją pagimdžiusia fizine ir dvasine aplinka ir kultūra. Atimk kalbai tą fizinę ir dvasinę kultūros (arba civilizacijos) pagrindą, ir kalba pasidaro pusiau mirusi, tarsi be šaknų".
3. "Šioje srityje mes buvome per dideli optimistai: norėjome iš mūsų vaikų padaryti mūsų pačių kopijas... Per daug gal buvo optimizmo, kai buvo galvojama, kad pakanka tik tėvams namie lietuviškai kalbėti" (cit. Į Laisvę 1969 birželio mėn. nr.).

Per dvidešimt metų mes Amerikos ne tik nesulietuvinom, bet turim jau nemaža savo jaunimo ne tik lietuviškai nekalbančio, bet ir lietuviškai nejaučiančio. Iš lietuviško mūsų gyvenimo dingsta ir lietuviškas mūsų mokyklas išėjęs jaunimas. Arba dauge-

VORKUTOS

BEI MAGADANO

KALINIŲ

SUGRIŽIMAS

ALBINAS

BARANAUSKAS

Karšta

Ratų tepalu dvokianti kelia, tvankią rugiapiūtę, ilgą

Dieną, visą dieną jie eina pulku per mūsų apleistą ir

Senai paliktą miestelį.

Dulkės trykšta per kaulinius numirėlių tarpupirščius.

Prakaitas rieda per kadaise neskustus kaukolių skruostus.

Nevieno rankose dar senas skarmalas ar ryšulėlis.

Uodegas pabrukę, kaukia iš baimės klajokliai šunyčiai.

Šventoriaus klevai meta lapus

Nuo galingos giesmės.

Suvyniotos juodos

Pakasynų vėliavos

Įnešamos atgal į

Sudegintą bažnyčią.

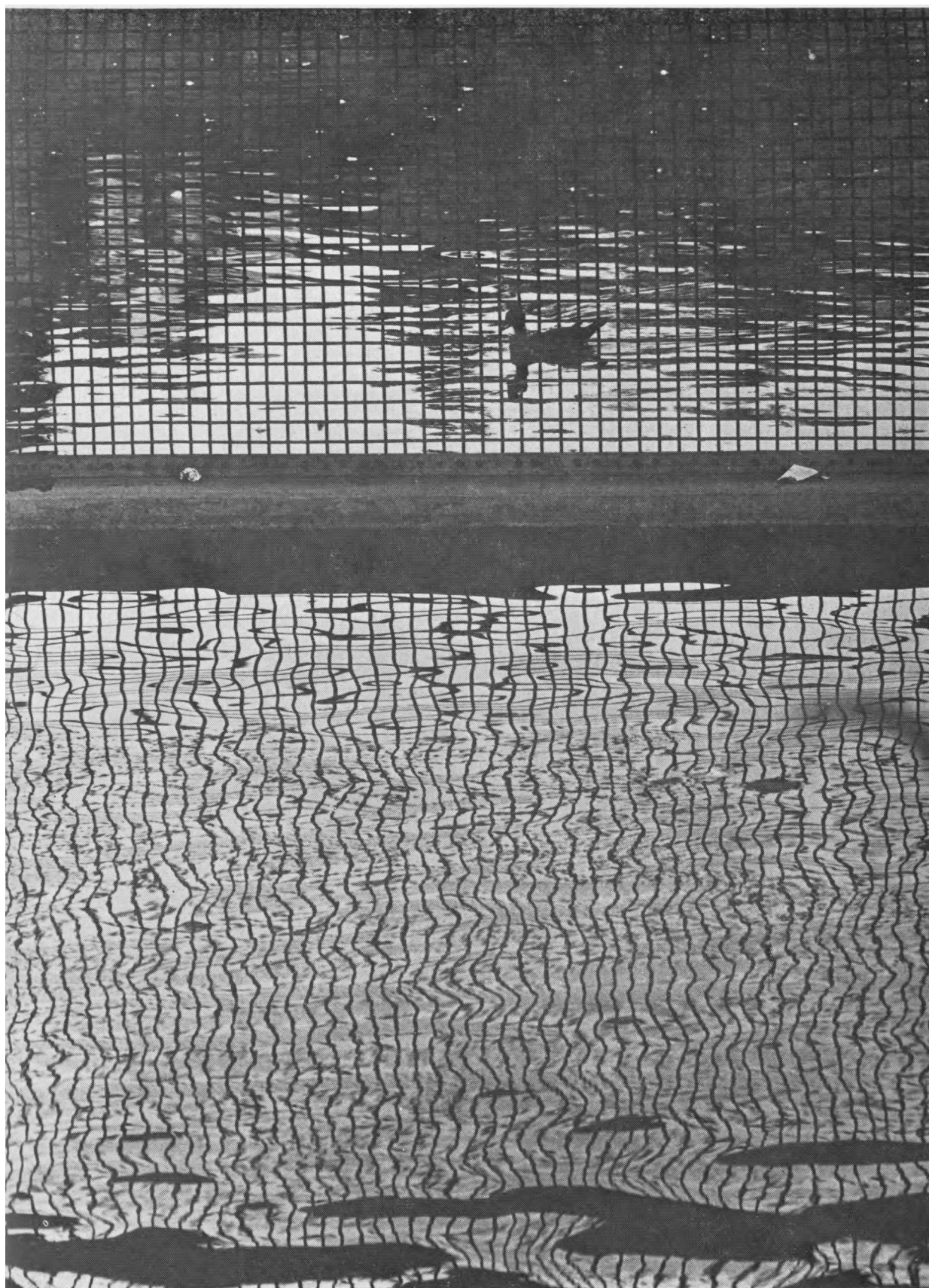
lis dalykų, kuriuos vyresnieji laiko savaime suprantamais, jaunimui yra labai ir labai problematiški.

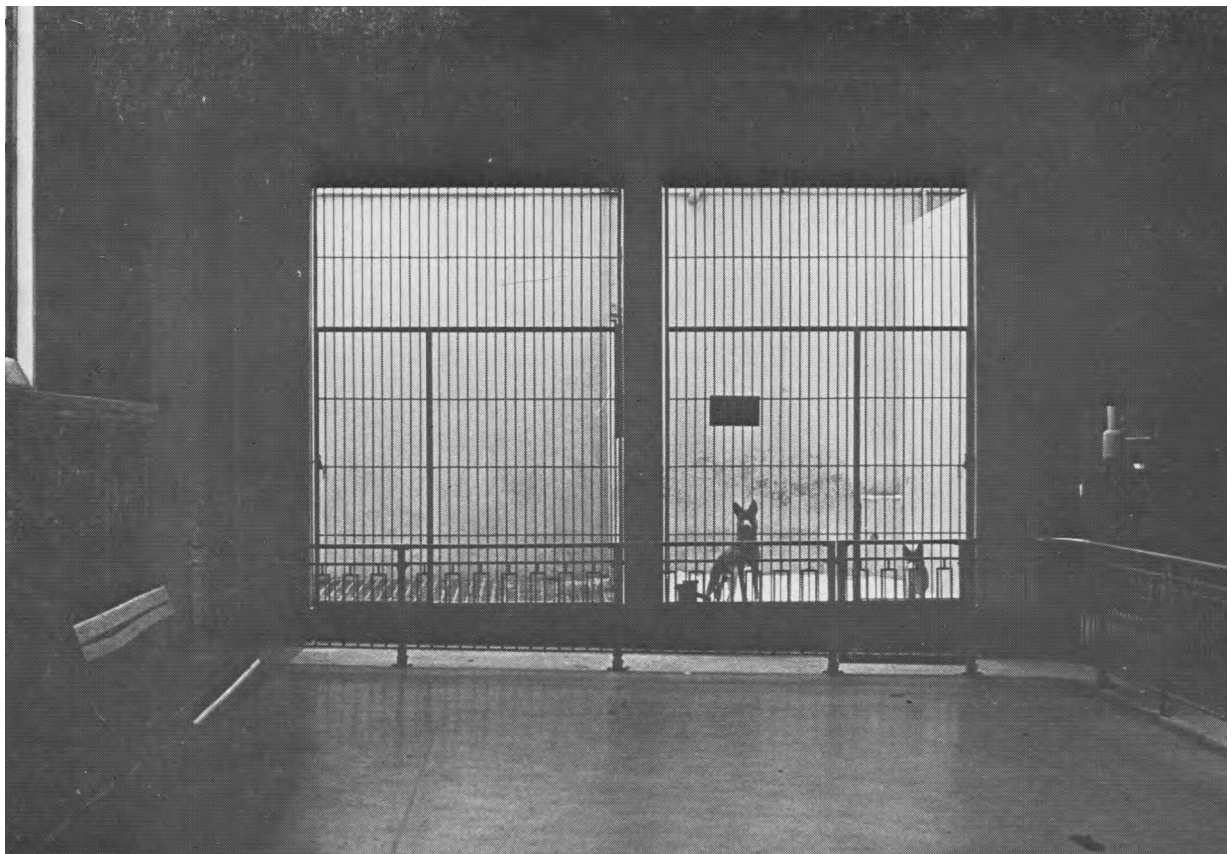
Prof. K. Pakštas 1953 išėjusiame "Amerikos lietuvių vardynė" pamėgino nustatyti kriterijus, kurie turėtų būti taikomi svetur gyvenančio lietuvių tautinei sąmonei. Lietuvišku gyvenimu besidominčiu galim laikyti tą, kuris skaitas bent vieną lietuvišką laikraštį. Kelių spaudoje dirbančių žmonių buvo mėginta apskaičiuoti, kiek lietuvių tai daro. "Po ilgesnių diskusijų (rašo prof. Pakštas) prieita prie bendros nuomonės, kad lietuviškus laikraščius prenumeruoja ar perka apie 36,000 senosios išeivijos žmonių ir apie 9,000 pokarinių tremtinių, taigi kartu apie 45,000; ogi prenumeruojamas laikraštis skaitomas vidutiniškai dviejų žmonių, dažniausiai — vyro ir žmonos. Taigi mūsų periodikos skaitytojų susidarys iš viso apie 90,000". Lietuviybės išlikimui reikšmingais žmonėmis prof. Pakštas laikė tuos, kurie, be laikraščio, taip pat perka ir skaito ir lietuviškas knygas, "t. y. bent ke-liolika dolerių kasmet skiria savos kultūros reikalui. Ir tai daro su malonumu. Kiek tokių? Prof. Pakšto nuomone, tokių JAV "bus mažiau negu 15,000." Taigi tik palyginti mažas skaičius yra lietuviybės druska svetur:

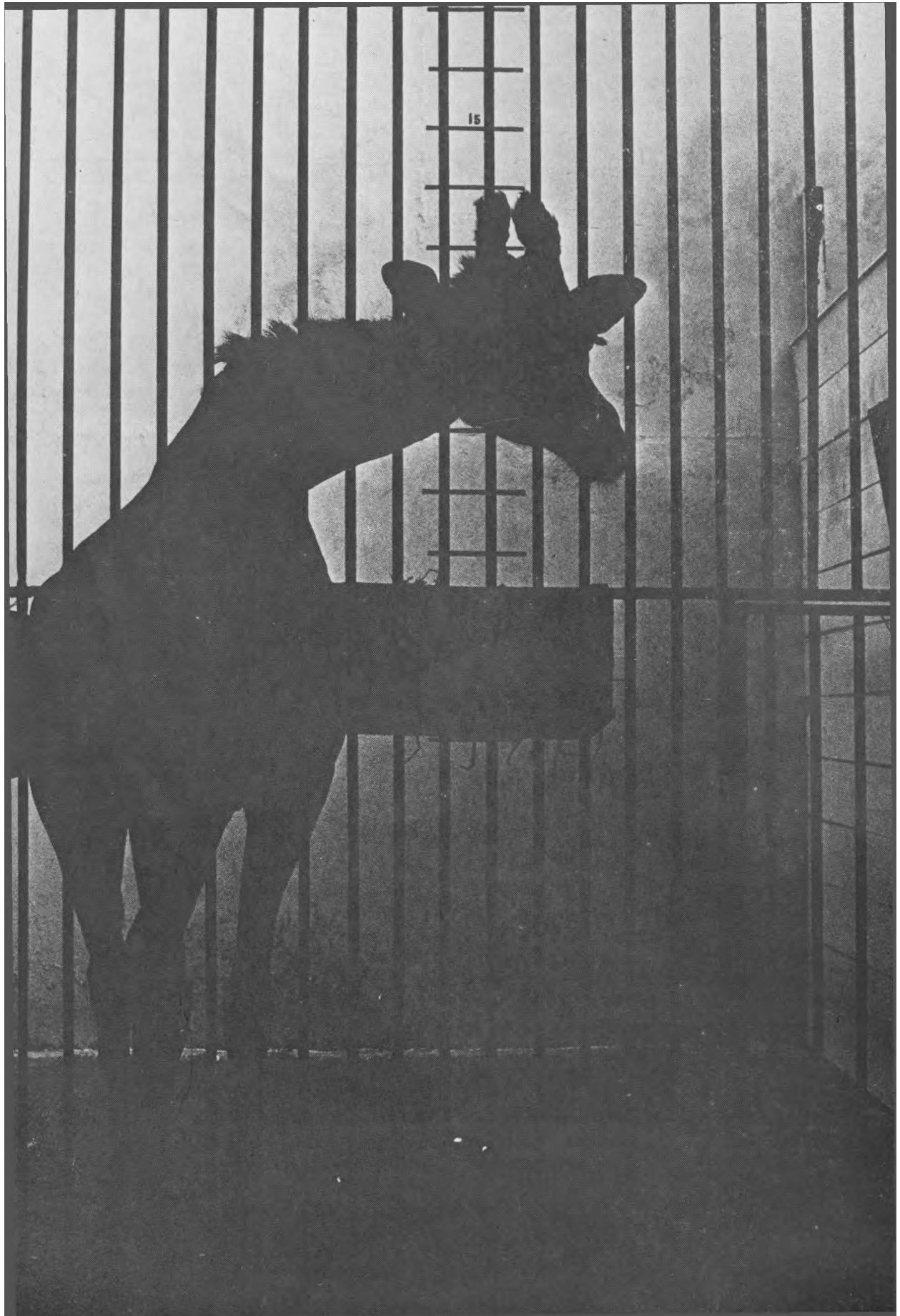
"Jų dėka labai pagerėjo Amerikos lietuvių spauda, pasirodo gan daug knygų, jų darbu gražiau suskamba lietuviškas žodis ir sava daina, jie įneša dvasinių turtų į Amerikos universitetus ir įvairias įstaigas, jie yra tikras lietuvių tautos pasididžiavimas ir rimtas priedas Amerikos kultūrai" (cit. Amerikos liet. vardynas).

Nuo 1953 iki šios dienos praslinko 16 metų. Tai laiko tarpas, taip pat būdingas kitai mūsų statistikai. Oficialiais JAV gyventojų surašymo duomenimis, 1940 šiame krašte buvo 272,680 lietuvių, 1960 — jau tik 206,043, per 20 metų dingo 66,637. Pridėjus tremtinius, kurie negalėjo neužsirašyti nelietuviais, dingusių skaičius pašoka iki 93,637. Vadinas, dingusių skaičius siekia apie 38%. Daugiau kaip trečdalis!

Mirštam fizine mirtimi. Nepalyginti daugiau mirštam dvasine mirtimi. Štai kodėl visu aštrumu iškyla reikalas ieškoti naujų gynimosi priemonių. Jei lituanistinė mokykla neduoda norimų vaisių vien programų išėjimu, reikia ieškoti priemonių, kurios jaunimą įtrauktų į organizuotą išeivijos lietuvių gyvenimą. Šiam tikslui būtina jį su šiuo gyvenimu *supažindinti*, šiam gyvenimui *nuteikti*, į šį gyvenimą *įtraukti*. Iškyla reikalas imtis tautinio ugdymo iniciatyvos, kuri įgalintų tai padaryti platesniu mastu.

ŠEIMA

MARIJA MONTESSORI IR VAIKO SLĖPINIAI

"Didieji žmonės tepradedą gyventi, kai numiršta."

L. Arreat.

Nors Montessori metodas nuo pat pradžios buvo entuziastingai sutiktas ir, palyginti, gan greitai laiku pasklido visame pasaulyje, tačiau gilesnio mokslinio susidomėjimo jis tesusilaukė tik po Marijos Montessori mirties.

Dabar, kai mus nuo jos skiria beveik 20 metų tarpas, tai jos paliktasis mokslo lobynui indėlis, vis labiau ima patraukti įvairių sričių mokslininkų dėmesį. Šiandien juo domisi ne tik mokytojai ir tėvai, bet gydytojai, sociologai, psichologai, matematikai ir net diplomatai. Jau yra įsteigti net keli mokslinio tyrinėjimo centrai prie universitetų.

Šiomet rugpiučio 30 d. suėjo 99 metai nuo Marijos Montessori, žymiosios šio šimtmečio pedagogės, gimimo. Šia proga norėčiau kiek ilgiau sustoti ties Montessori asmenybės bruožais ir kelio vingiais, nuvedusiais ją į pedagogiką.

Marija Montessori gimė 1870 m. Italijoje, o mirė 1952 m. Olandijoje, kur buvo ir palaidota. Virš 50 metų savo turiningo gyvenimo ji pašventė vaikui labui, o per vaiką — visos žmonijos gerovei.

Marijai Montessori, jos didelio intelektualinio pajėgumo ir neišsemiamos energijos dėka, yra pasisekę savo asmenyje sujungti gydytojos, mokslininkės ir pedagogės profesijas. Todėl jos gyvenimas, perdėm susipynęs su mokslo darbais bei intensyviomis studijomis apie vaiko dvasinės plėtrą kelius, ir šiandien nėra tik istorinė ar negyva archyvinė medžiaga, bet yra tokia

medžiaga, kuri įdomi ir šiais laikais, nes pateikia aiškių idėjų, kur ir kaip ieškoti būdų ir priemonių nūdienei žmogaus dvasios suirutei šalinti.

Didi moteris — nuostabi gydytoja

Nuo pat savo kūdikystės ir per visą savo gyvenimą Marija skyrėsi savo būdo ypatybėmis ir giliu išvalgumu iš sau lygių tarpo. Ji, anot Adomo Mickevičiaus, vis siekė ten, kur vyzdys nepasiekia, ir bandė laužti tai, ko protas nepajėgia. Tai genijų pažymys, triuškinas amžiais nusistovėjusias, prietaringas tradicijas — iš vienos pusės ir vedas žmoniją į naujų pasaulių atradimą, į svarbius ir pažangius laimėjimus fizinėje ir dvasinėje plotmėse — iš antrosios pusės.

Dvidešimtmetė jaunuolė, ūmai nutarusi studijuoti mediciną, (atsisakydama architektūros ir inžinerijos studijų, kurioms ji buvo pasiruošusi) susidūrė su nepaprastai sunkiomis problemomis, kurių atsirado daugiau, negu jos jautri intuicija galėjo nujauti ir žvalus protas — pramatyti. Iš mažens tėvų įskiepytoji idėja, kad žmogus yra gimęs ne savo paties egoistiniam džiaugsmui ir malonumui, padėjo jai ryžtingai nugalėti visas kliūtis, užgriuvusias takelį į jos pasirinktą tikslą — mediciną.

Pirmasis ir, be abejo, pats skaudžiausias smūgis — kai jos tėvas pasmerkė ją, nutraukdamas visus ryšius, kaip su palaidūne dukra, darančia didelę gėdą jo garbingos šeimos vardui. Motina ne tik nesipriešino savo dukters planams, bet visomis išgalėmis juos rėmė. Tėvas teatlyžo tik jai gavus Medicinos Daktaro laipsnį, kai ir jam buvo imta reikšti pagarba dėl jo dukters šviesaus proto ir geniališkų gabumų, daug žadančių medicinos mokslo pasauliui.

Šalia tėvo pasmerkimo, Mariją lydėjo Romos diduomenės baisus pasipiktinimas, persunktas baime, nes, girdi, ji galinti užtraukti Dievo bausmę. Profesoriai taip pat paniekinamai šnairavo į ją, laikydami ją išiveržele į medicinos mokslo šventovę, į kurią įžengti turėjo teisę tik vyrai. Studentai su ja elgėsi ne tik nemandagiai, bet kiekviename žingsnyje stengėsi kuo įmantčiau ją erzinti ir pažeminti. Tačiau jos sveika savigarba ir nuoširdi pagarba kitiems įgalino ją pralaužti kietą prietarų luobą, kuris laikė sukaustęs žmonių sąmones.

Keista, kad dar palyginti taip neseniai galėjo viešpatuoti toks prietaringumas net mokslo žmonių tarpe. Tai buvo neišsivaizduojamas dalykas, kad moteris studijuotų mediciną ir taptų gydytoja. Tai buvo negražas ir nemoralus dalykas iš požiūrio į moterį ir todėl jai neleistas.

Sekantis įvykis aiškiai rodo, koks negailėstingai žiaurus prietaringumas viešpatavo medicinos fakultete. Per visą studentavimo laiką jaunai merginai nebuvo leista atlikti privalomųjų lavonų skrodimo darbų kartu su vyrais studentais. Kad nesukeltų viešo papiktinimo, tai lavoninėse ji tegalėjo darbuotis tik naktimis ir vieniša.

Nežiūrint baisaus ir neigiamo spaudimo iš visų pusių, ji tvirtai laikėsi pirmųkščio savo nusistatymo, kuri jį buvo pareiškusi švietimo departamento direktoriui Dr. Baccelli, kai jis griežtai atmetė jos prašymą studijuoti mediciną. Tada, atsisveikindama su juo, ji tvirtai ir įsakmiai pasakė: "Nesvarbu kas bebūtų, bet aš turiu tapti medicinos daktare". Tatai išsipildė 1896 m., kai šalia jos gydytojos diplomo jai buvo suteiktas ir Medicinos Daktarės laipsnis už jos įvykdytus mokslinius darbus.

Marija Montessori pirmoji moteris gydytoja Italijoje tuoju aktyviai įsijungė į kovą už moters ir vaiko teises, dalyvaudama tarpt. kongresuose su aukšto lygio paskaitomis ir rezoliucijomis.

Kaip praktikuojanti gydytoja, Marija tuoju ėmė išsiskirti iš savo tuometinių kolegų tarpo. Ji žiūrėjo į žmogų, kaip į taptą dvasios ir kūno junginį, dvasiai priskirdama pirmaujančią vaidmenį. Todėl ir apžiūrėdama ligonį, kuriam priklausė visas

jos dėmesys ir užuojauta, pirmą eilę ji domėjosi jo dvasine būseną, jo sugebėjimais, jo socialinio gyvenimo sąlygomis.

Jos nuomone, bergždžios pastangos bandant gydyti pakrikusius žmogaus nervus ar skrandžio žaizdas, pirma neištyrus ir nesusijojus jų kilmės, tų ar anų ligų sukėlėjų. Jau tada jos gili nuojauta sakė jai ir jos praktika patvirtino tai, jog didelė dalis kūno ligų yra ne fizinio, o dvasinio pobūdžio. Anot jos, tai dvasinės žmogaus prigimties reakcijos, regimu būdu besireiškiančios per jos įrankį — kūną. Čia vėl mes matome Montessori, kaip pionierę šių dienų moderniosios psichosomatinės medicinos, kuri žiūri į žmogų kaip į nedalomą vienetą, kurio visos (dvasinės ir fizinės) funkcijos yra darnioje viena su kita sąveikoje. Todėl ji ir stengėsi gydyti visą žmogų, o ne vieną kurią jo dalį.

Keista būdavo, kai dažnam savo pacientui ji ne receptą išrašydavo, bet surasdavo atitinkamą darbą ar užsiėmimą. Tais atvejais, kai vaistai buvo reikalingi, o ligonis nepajėgus juos įsigyti, tai tokiam ji ne receptą rašydavo, o parūpindavo vaistų tiek, kiek buvo reikalinga. Svarbiais atvejais ji pati pasilikdavo prie vargšo ligonio guolio, atlikdama slaugės pareigas. Susilaukusi priekaištų dėl tariamai nekorektiško savo elgesio, kuris žeminąs gydytojų profesiją, ji kukliai pasiteisindavo, sakydama, jog niekaip negalinti išmokti praveisti ribą tarp gydytojos ir slaugės pareigų, nes kritiškais momentais maža smulkmenėlė esanti gyvybinės svarbos.

Greitu laiku Montessori išgarsėjo visoje Italijoje kaip nuostabi gydytoja, gabi chirurgė ir tiksli diagnostikė. Dabar ji gerbiama Romos diduomenės ir mylima varguolių, bet nelabai mėgstama kolegų gydytojų dėl jos naujoviškumų, dėl neįprastų gydymo metodų.

Žmogaus nepajėgumą ir jo nesugebėjimą įvykdyti tai, ką jis žino esant reikalinga, Montessori laikė irgi liga. Ir taip ji pasijuto stovinti prieš begalinį ligų kompleksą, kuris supa žmogų nuo jo gimimo iki karsto. Liga buvo užviešpatavusi žmonių jausmus ir jų protus. Sveikata kaipo tokia lyg ir neegzistavo.

Šitokios būsenos akivaizdoje, Montessori didis troškimas ir užsidegimas pasišvęsti žmonių gerovei, gydant ligas, naikinant blogį, šalinant prietarus, švelninant visuomeninius skirtumus, lyg ir nustojo pirmąsio savo patrauklumo ir prasmingumo. Juo labiau ji gilinosi į ligų pasaulį, tuo labiau jo horizontai beviltiškai platėjo.

Staiga jai topteli mintis: kodėl gi liga domimasi daugiau negu sveikata? Kodėl? Nejaugi sveikata tėra tik filosofinė sąvoka, o ne tikrasis gyvenimas?

Po ilgų svarstymų ji įsitikina, jog sveikata yra pats aukščiausias gėris, pati būtis, o liga — tik būties trūkumas. Tatai paskatina ją pasukti jos gyvenimo vairą nauja kryptimi.

Maždaug po 15 m. sėkmingo gydytojavimo arba, anot jos, būties spragų kamšymo, 1910 m. atsisakiusi gydytojos titulo, Montessori nutarė ieškoti gėrio ir sveikatos versmių. Juo toliau, tuo tvirčiau Montessori tikėjo, jog tikroji pažanga tegali būti pasiekama, ne blogį naikinant ir ne ligą gydant, o pirmą eilę sveikatą ir gerį puoselėjant. Per visą gyvenimą ji stengėsi labiau globoti ir stiprinti tai, kas teigiama. Ji nematė reikalo tiesioginiai atakuoti blogį, bet ji tvirtai tikėjo, kad sveikatos ir gėrio išmintingas stiprinimas ir globojimas tun jį (blogį) susilpninti ir išdžiovinti. Juk ir žemdirbio pastangos buvo tol nesėkmingos, kol

jis bandė tik nuo piktžolių gintis, o ne dirvą gerinti.

Montessori nuo pat studentavimo pradžios domėjosi vaikų ligomis, o ypač protinėmis problemomis. Tapusi gydytoja, ji dar labiau ėmė gilintis į šią sritį. Ji buvo pirmoji medikė, išdrįsusi pareikšti, kad nenormalių vaikų gydymas labiau priklauso pedagogikai, negu medicinai.

Atsisakiusi gydytojos praktikos, Montessori ir toliau nenutraukė ryšių su paslaptinguoju vaikų pasauliu, kuris irgi, anais laikais, mažai kam rūpėjo. Vaikas buvo jos vadovu į apleistuosius sveikatos dirvonus. Patirtis parodė, kad labai dažnai fizinė ir dvasinė sveikata jau buvo pažeidžiama žmogaus kūdikystėje ir vaikystėje. Juo labiau Montessori gilinosi į kūdikio ir vaiko gyvenimą, tuo labiau jai ryškėjo, kokia didelė tamsa, nežinojimas ir paslaptiškumas tebegaubė šiuos pirmuosius žmogaus gyvenimo metus. Po kelerių metų kruopštaus tyrinėjimo jai buvo aišku, kad *vaiko slėpiniai ir yra sveikatos slėpiniai*.

Vaiko slėpinių atidengimui Montessori pašventė apie 50 m. Jos originalumas glūdi ne tik sveikatos ieškojime ir jos suradime, bet ir dvasinės bei protinės higienos išvystyme, kuri nuo pat žmogaus užgimimo stengiasi globoti jo dvasią nuo sužalojimų, kuri puoselėja ir stiprina fizinę ir dvasinę sveikatą.

D. Petrutytė

JAUNYSTĖ

TIKROJI IR NUDUOTOJI MEILĖ

Ar tu mane tikrai myli?

Tikrosios ir nuduotosios meilės pareiškimas bei pasakymais mes žaidžiame dažnai mūsų kasdieniniame gyvenime, lyg šie dalykai būtų visai paprasti ir turėtų tą pačią reikšmę. Tikroji ir nuduotoji meilė nėra lengvai atskiriamos, jos yra neretai žmonių gyvenime vartojamos išnaudojimo ar švelnaus apgavimo tikslams. Todėl psichologas Eric Berne rašo: "Kas šias meiles atskirti pajėgia, tas turi lyg gyvenimo raktą, geriau pažįsta savo bendradarbį, draugą ar draugę ir pagaliau lengviau supranta ir pats save".

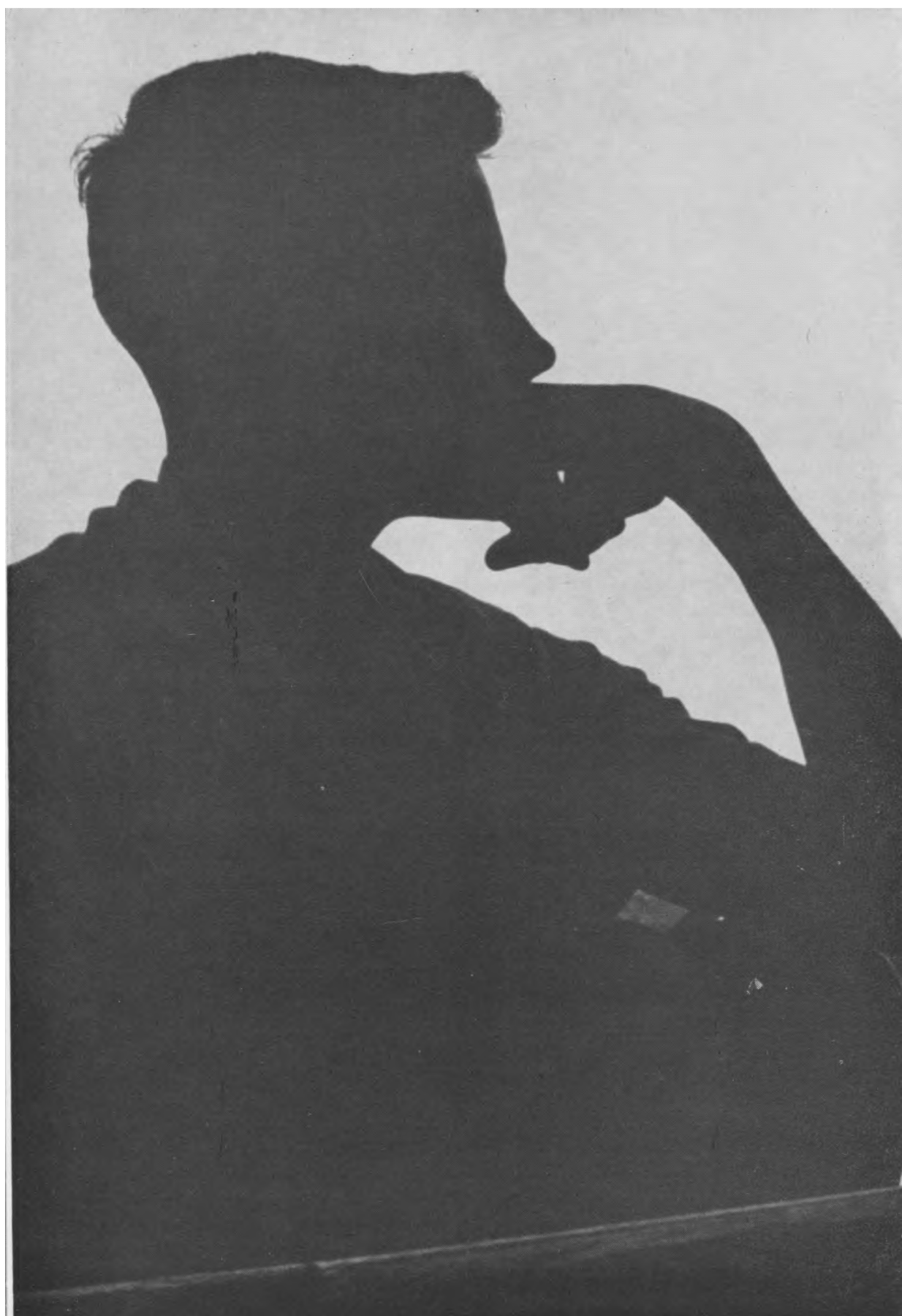
Tikroji ir vaidinamoji meilė, su įvairiomis savo pasekmėmis, maišosi neatskiriamai žmonių gyvenime: jos supa suaugusius, tarpsta besimylinčių tarpe ir randamos net tarp motinos ir kūdikio. Daugelio įvykių eilėje tegul bus kad ir šis gyvenimo pavyzdys.

Studentė Irena 22 metų amžiaus, gražiai nuaugusia išvaizda traukė kiekvieną. Nemėgdama perdėjimų, ji buvo kukli, rami, rengėsi skoningai ir savo jaunos išvaizdos pagražinimui tevarčio tik nuosaičių kosmetikos kiekį. Studentai mėgdavo ją pakalbinti sakdami, kad ji savo išvaizda, bei laikysena tinkanti madų žurnalų paveikslams. Irena buvo atsargi ir mažai kam tikėjo. Po kiek laiko ji išsimylėjo. Irena mylėjo ir abejojo... Jos sužadėtinis, medicinos studentas, buvo keliais metais už ją vyresnis. Iš šalies atrodė, kad niekas nedrumstė jų meilės, ir jų širdys galėjo būti pilnos gražios laimės. Tik Irena jų gražia meile vis

abejojo. Ji beveik kiekvieną kartą, kai pasivaikščioję atsisveikindavo, lyg susigraudinusi balsu, klausdavo savo sužadėtinį: "Ar tu mane tikrai myli?" Po ilgesnio draugavimo, šie besikartojo klausimai sužadėtiniui atrodė lyg savaime suprantami ir atsakymo nereikalingi, nes jis ją tikrai mylėjo. Bet Irenos kankinanti abejonė tęsėsi. Kai juodu nuvažiuodavo į pajūrį, parką ar kitą gamtos prieglobstį, ji atsisėdusi stengėsi iš jo veido išskaityti, ar jis ją tikrai mylės. Ilgainiui Irenos nerimas ir nepasitikėjimas jam lyg įgriso. Kaip apsišvietęs jaunuolis, jis žinojo, kad mergaitės tokiais atvejais gali būti skeptiškos, bet šis Irenos abejojimas pradėjo daryti jam nesuprantamas, ir jis pasiryžo pagaliau sužinoti, kas slėpėsi Irenos mintyse ir jos praeities gyvenime... Ir čia Irena papasakojo savo sužadėtiniui kūdikystės praeitį.

IRENOS KŪDIKYSTĖ

Irena pasakojo sužadėtiniui Aleksandrui, kad ji nei iš savo motinos, nei iš tėvo, nei iš kitų žmonių nesanti tikrosios meilės patyrusi. Jie kalbėję, kad ją myli, bet tai būvę tik meilės nudavimas, o nuoširdžiai jos iki šiol niekas nemylėjęs. Jos jauni tėvai gyvenę pasiturinčiai. Motina mėgo skaityti įvairias knygas, dažnai išeidavusi pas pažįstamus, palikdama visad ją vieną. Kai pareidavęs tėvas iš tarnybos, tai abu išeidavę dažnai visam vakarui iš namų. Kiek ji atsimenanti, tokiais vakarais būdavo

ALDONA ZAILSKAITĖ

KARTA Į KARTĄ

*Testingsta amžini ledai ledų ašigaly!
Tekunkuliuoja lava gyvkalnių bedugnėse!
Ir tegul, audroms siaučiant, niekad nesubėga!
Nes tu ir aš negirdime viens antro balso;
Nes tu ir aš tik žiūrim, bet nematom;
Nes tu anos kartos, o aš šitos.*

BUNDU

*Nebrėkšk, aušra,
Kol akių vokai mane skiria
Nuo tavo ružavos šviesos.*

*Neūžkit, gatvės,
Kol ausys dar neatsivėrė
Motorą subtiliom dainom.*

*Nelyk, lietau,
Kol aš dar negyva
Tavo drėgnam prisilytėjimui,*

*Nes aš dabar kitur.
Palauk manęs, pasauli,
Ateinu.*

anksčiau pavalgydinta, aprenpta naktiniais rūbeliais ir paguldyta aukštais kraštais lovelėje. Kad nebūtų girdimas jos verksmas, langai būdavo gerai uždaromi. Motina išeidama pabučiuodavo ją. Tokiais atvejais ji rankes ištiesusi klausdavo: "Mama, ar tu myli mane?" Motina visada atsakydavo: "Myliu, myliu!" Kol ji vaikščioti nepajėgusi, motinai atrodė patogiausia laikyti ją dienomis kuo ilgiausiai lovelėje. Vėliau, kai ji jau mokėjusi gerai kalbėti, motinai iš namų išeinant, pakartotinai klausdavo: "Mamute, ar tu mane tikrai myli!" Motina ir tada, maloniai besišypsodama, atsakiusi: "Žinoma, kad myliu!" Bet ji jautusi, kad motina jos nuoširdžiai nemylėjo, motina tik nudavė ją mylinti... Ir taip ji augusi be nuoširdžios meilės, abejojime ir nepasitikėjime.

IRENA MOKYKLOJE

Irena pradėjo lankyti mokyklą. Nerasdama namuose paguodos, prisirišo prie jauno savo klasės mokytojo. Ji beveik ir jo, kaip to amžiaus vaikai kartais kad daro, paklau-

sė, ar jis mylįs. Bet mokytojas turėjo likti teisingas — jis klasėje negalėjo jos išskirti. Todėl nesuprasdamas mažytės Irenos ypatingų potroškių, jis rūpinosi ja tiek, kiek ir kitais savo klasės mokiniais. Irenai atrodė tai per maža. Jos smalsi prigimtis ieškojo visa to, ko ji nerado namuose — ko motina jai nedavė... Vietoj motinos nuduotos meilės pareiškimų, ji troško nuoširdaus mylėjimo ir globos, ko, deja, ir mokykla jai pilnai duoti negalėjo, ir čia vėl ji pasijuto nesuprasta ir tikrai nemylima... (Deja, tokių vaikų pasitaiko gana daug ir mūsų gyvenime).

Baigusi savo kūdikystės gyvenimo atpasakojimą, Irena, pakėlusį ašaromis aptrauktas mėlynas akis į Aleksandrą, tarė: "Kadangi mano motina manęs tikrai nemylėjo, kuri mane pagimdė, ir mano mokytojai manęs nesuprato, kurie mane mokė, aš turėjau pagrindo iki šiol ir tavo meile abejoti, bet dabar imk mano ranką ir mano širdį ir būk pirmu žmogumi, kuris mane tikrai myli".

Marija Peteraitienė

KNYGOS

APIE ŽODĮ, UŽDARYTĄ STALČIUJE, O ŽMOGŲ - KOLCHOZE

Premijuotą romaną "Liepsnos ir apmaudo ašočius" perskaičius

Aštuonioliktają "Draugo" romano konkursą laimėjęs Jurgis Gliuda davė dar pas mus neliestos temos kūrinį — knygą apie dabartinės Lietuvos buitį. Gliudos romane aktualios temos nenaujiena. Jis visada ieško ir suranda jų naujų, nekasdieniškų, stiprių. Taip ir šioji — tarybinės Lietuvos kolūkio pilka kasdienybė — mums labai nekasdieniška, labai aktuali.

Mažo kolūkio gyvenimą Lietuvos užkampyje autorius skaitytojui pristato per to kolūkio skaityklos vedėją Joną Survilą, nespausdintą, nepripažintą rašytoją. Tai jaunas vyras, išaugęs jau komunistinėje santvarkoje po II-jo pasaulinio karo. Jo jaunystė, kaip ir daugelio to amžiaus lietuvių, buvo persunkta komunistiniais "šviesaus rytojaus" pažadais ir nuolatiniais partijos neklaidingumo įtaigojimais, kurie dabar pavojingai bluko, susidūrę su gyvenimo realybe. O ta realybė gaudi ir pilka be galo: menki, ant greitųjų iš vienkemių suvežioti kolūkio pastatai ir devynių kvadratinį metrų kubatūroj suspausti, irzlūs žmonės, kurių svarbieji interesai — kuo daugiausia daržovių išauginti savo "sodybiniam" sklypelyje ir kuo daugiausia kiaušinių išgauti iš "sodybinės" vištos. Nes, anot Jono Survilos, "tiesiog žemdirbystės stebuklas, kad iš sodybinio sklypo minta ne tik kolūkietis, bet ir miestas" (85 psl.), kai tuo tarpu "piktžolėmis užauga ištisi rajonai. Komisija kovai su piktžolėmis vesti rašo aktus, o... po aktų, diskusijų ir peržiūrų piktžolės dygsta dar tankesnės..." (95 psl.)

Bet Joną Survilą slegia ne vien tik kolūkio buitis, jo tarnautojų biurokratija, žemės

ūkio patetiškas nenašumas (prieš sėjant, kolūkio pirmininkas turi pranešti rajkomui, proforgui, agitpropui ir planuotojui), bet labiausiai jo paties dvasinis merdėjimas, neturint jokios galimybės pasireikšti, kaip rašytojui laisva mintimi. Vienintelė jo atvanga — nepilnas, "tarpeilutinis" susirašinėjimas su vienminčiais draugais literatais, susibūrusiais į slaptą Giordano Bruno būrelį. Būrelio nariai domisi literatūrinės kūrybos laisve ir geriau rašo "stalčiams", negu leidžia savo kūrinį sukirpti pagal partijos reikalavimus. Taigi jie — tartum dabarties eretikai, kaip ir senovės vienuolis Giordano Bruno, sudegintas ant laužo už skirtingą nuomonę.

Ir Jonas Survila — "stalčininkas". Jis rašo mažojo, pilkojo kolūkio kroniką, kuri niekada nebus išspausdinta. Jis savo atvirą žodį slepia stalčiuje, kaip senovės esėjas papirusus į molinius ašočius, tikėdamas, kad "lietuviškasis dekadentizmas bus reabilituotas gal... kitoj karto. O gal ateis laikas, kada įdomi nacionalinė literatūra bus studijuojama be smerkimų..." (256 psl.)

Nenuostabu, kad šis komunistinės sistemos auklėtinis, mąstantis tokias "eretiškas" mintis, suartėjo su kolūkin dirbt atvykusiu mechaniku Jatuliu, kuris yra ir kunigas. Pirmasis Survilos pasibaisėjimas, net pasiškystėjimas žmogumi, kuris ateistinėje santvarkoje pasirinko kunigystę, netrukus virsta susidomėjimu, o vėliau savotiška draugyste. Ta draugystė atsargi, pripuolama. Tai persimetimas keliais sakiniais, tai trumpas, bet intensyvus Dievo buvimo-nebuvimo padiskutavimas, saldus, kaip ir

visi užginti vaisiai, prislėgtai prislopintai Survilos dvasiai.

"Liepsnos ir apmaudo ašočiai" veiksmu nepasižymi. Čia autorius slaptąją Survilos plunksna nubrėžia ryškiųjų kolūkio veidų portretus bei paties Survilos nusivylimą sovietiniu gyvenimu, ta kolektyvizacijos mašina, malančia individą ir jo kūrybinės laisvės troškimus.

Romanui baigiantis, veiksmas pagyvėja, kada kolūkyje kun. Jatulio ir tikinčiųjų pastangomis pastatoma lentinė bažnytelė. Tas "kultnamis" baisiai sukompromituoja kolūkio pirmininką Raikūną, įdarbinusį Jatulį, kaip "našų išdirbio planui ir socialistinei gamybai". Žinoma, "tamsybininkas-kultininkas" Jatulis yra "paimamas" tiesiai iš padarginės, apkaltinus jį nebūtais ir nepadarytais nusikaltimais. Tuo pat metu, po susitikimo su giordaninkais Vilniuje, Jonas Survila pradeda rimtai abejoti savo "kolektyvo kaip asmens" teorija ir tikėjimu Markso idėjomis. Mažąjį kolūkį nuperka Sovliešas, ir Survila, parodęs drąsos atsisakyti bibliotekininko darbo Urale, nukišamas į dar tamsesnę užkampį, bet Lietuvoje. O kolūkio darbininkai? "Sovliesui jie nereikalingi. Nenuperka jų kartu su laukais", (299 psl.) paaiškina Raikūnas darbininkų valdžios nuosprendį.

"Liepsnos ir apmaudo ašočiais" J. Gliauda, atrodo, neprašoko "Namų ant smėlio" ir "Šikšnosparnių sosto", tačiau savo tematikos aktualumu ir vykusiai iškeltomis sovietinio gyvenimo problemomis Lietuvoje ši knyga yra įdomi ir verta dėmesio.

J. Gliaudos silpnybė — kampuotas, į nesklandų vertimą panašus stilius, dirbtiniai sakiniai ir per daug "gudrūs" dialogai apsunkina skaitytoją. Taip pat šiame romane ypač gausūs dabartinės Lietuvos spaudoje vartojami ir lietuvių kalbai netinkantys sudurtiniai naujadarai (medpunktas, partcelė, išdirbis, gyvenžiūra, pravaikšteiviškumas ir kt.). Be vienos kitos jų saujos Gliauda galėjo apsieiti, tačiau tie naujadarai suteikia aprašomajai aplinkai autentiškumo. Be to, užginčyti, kad Lietuvoje žmonės tų naujadarų nevartoja, arba kad lietuvių kalba ten išliko gryna, tikrai negalima. Užtenka paskaityti laiškus, pakalbėti su Lietuvoje vie-

šėjusiais ar į šį kraštą neseniai iš ten atvykusiais, kad sužinotum, jog daug svetimų žodžių ir naujadarų vartojama, neatsižvelgiant į jų tinkamumą kalbos dvasiai. (Pvz. saldumynų krautuvė — bakalėja, sankryžų šviesos — šviesoforai, skaidrės — diapozityvai ir pn.).

Jurgis Gliauda — problematinis rašytojas. Jis visą kūrybinę jėgą sutelkia į aktualią, nekasdienišką, tačiau realią temą ir į susinarpiojusias problemas. Žinoma, tai labai teigiamas kūrėjo bruožas. Tačiau į tokias ypatingas temas bei problemas pasi-
nėręs rašytojas kartais nuskriaudžia savo veikėjus, sukurdamas juos prabėgomis, neišryškindamas jų charakterių, nesuteikdamas jiems žmogiško natūralumo. Tai ištiko ir Gliaudos "Ašochių" veikėjus.

Knygai baigiantis, idėtas stiprus epizodas, literatūrinė fūga, "Sakmė apie tris", kenkia romano vientisumui. Šis epizodas, atstovaujantis "stalčinę" literatūrą, savo egzotika, įtampa ir drama nustelbia paties romano pabaigą, kur melagingas kunigo Jatulio apkaltinimas ir kolchozininkų suremtos bažnytelės likvidavimas turėjo žymiai dramatiškiau pabrėžti sovietinio gyvenimo skaudžiąją realybę.

Negalima nepaminėti, kad "Liepsnos ir apmaudo ašočiai" dvelkia autentiškumu. Tai pliusas autoriui už kruopščias dabartinės Lietuvos gyvenimo studijas. J. Gliauda vaizdžiai ir laisvai skaitytojui pristato ne tik raudonąjį kampelį, kolchozo sėją (su dūdų orkestru ir foto reporteriais), bet ir tokias kasdienybės detales, kaip kvėpalus "Pikų dama", kaip negriškas lėles ("politis pokštas Sąjungoje — būti pronegru, kur nėra negrų" 63 psl.) ir net "Gintaro" cigaretes.

"Liepsnos ir apmaudo ašochius" užverčiant, galima pasidžiaugti, kad jau pradeda rasti išsivijos literatūroje knygų apie dabartinį Lietuvos gyvenimą. Kartu gimsta didelis noras sulaukti lietuviškojo Solženicino iš pačios Lietuvos. Juk dantiškojo Inferno ratai sukasi ir ten, ne tik Rusijoje, ir gal ne vienas lietuvis kūrėjas, stalčiuje uždaręs atvirą žodį, su apmaudu galvoja, kada ir kaip jį laisvėn išleisti.

Nijolė Jankutė

AKIRAČIAI

SEKSO NUODAI NAUJOJE GENERACIJOJE

Tautiečiai, kurie savo šeimose turi aukštesniosios mokyklos amžiaus prieauglio, vis dažniau reiškia susirūpinimą gyvenamosios aplinkos raida, kuri, toli gražu nėra palanki bręstančio jaunimo doroviniams nusistatymams ugdyti. Tėvai žino, kad, bent šiuo metu, argumentai, kad "geros merginos ir geri vyrukai taip nesielia", dažniausiai atsiliepia į kurčias ausis. Taipgi pasakymas, kad "tai nuodėmė" arba "tai nemoralu", irgi nevisada susilaukia pritariančio dėmesio. Šių dienų jaunimas tariasi, kad ypač daug žina apie šiolaikinio gyvenimo faktus, o tėvai, dažniausiai laikomi nesugebą eiti su laiku, atsilikę, senstėjęsioji savo pažiūrose ir užkonservuotoje praeity.

Aplinkos įtaigojantieji veiksniai turi didelę, tiesiog milžinišką įtaką bręstančio jaunimo sielose. Neapgaukinėjame savęs galvodami, kad lietuvių tai neliečia. Priešingai, tai liečia ne kiek nemažiau, kaip ir kaimyno bernaitį ar merginą. Sekant mažiau ar daugiau pažįstamų šeimų gyvenimą, nesunku pastebėti tendenciją jaunimui kuo greičiau išsiplėsti iš tėvų gyvenamųjų namų, aplinkos ir įtakos. Nespėja toks baigti aukšt. mokyklą ir, žiūrėk, kolegijos ar universiteto savoje gyvenamoje vietoje nebeužtenka. Vis norai kuo toliau nuo tėvų išvykti akademiniams studijoms. Tiesa,

kartais gaunamos stipendijos, gal net dalinės, bet jau tas faktas skatina tėvus sutikti, kad jų prieauglis išvyktų studijuoti toliau... Kiti, kiek teko pastebėti, jei ir pradeda studijas, gyvendami pas tėvus, tai, mokslą įpusėjus, gauna pilną ar laikiną darbą ir... tuoj pats skuba kraustytis iš tėvų pastogės, tuoj samdo butą ar kambarį, kad tik negyventi su tėvais, kad tik išvengti jų kontrolės.

Blogų draugų ir draugių įtaka, narkotikai, seksas, tariama ar tikra laisvė, džiaugsmas, kad štai man niekas negali įsakyti, kada grįžti namo, ir panašūs faktoriai neretai atveju gerokai sužaloja, jei visai nepagadina jaunuoliškųjų sielų ir turėtų moralinių įsitikinimų. Žinia, toli gražu nebūtų, tai galima bendrinti kiekvienos šeimos atveju. Toli gražu ne. Bet pasitaikantys atvejai jau gali kelti nemažai nerimo, o šviesulių šioje plotmėje tiek mažai matosi...

Žurnalai, knygos, skaidrės, filmai... Kažkas pasibaisėtino ir tai visa prieinama, praktiškai kiekvienam. Šis autorius neperseniai užsuko į vieno didmiesčio knygų prekybą pačiam įsitikinti, koks baisus šlamštą taip lengvai pasiekiamas kiekvienam. Neisime čia į smulkesnį aprašymą matytų, vartytų žurnalų, knygų, nuotraukų, nebent galima pastebėti, kad visą tą medžiagą palyginus, na, kad ir su tokiau "Playboy" ma-

gazinų, pastarasis atsidurtų visai jau nekalėtų leidinių tarpe. Galima tik įsivaizduoti, kokio lygio ir kokio pobūdžio medžiaga platinama viešai, be jokių užstalių ar dirbtinai išpūstų kainų. Tiesa, knygyno skyrius, kur visa ta pornografija sukrauta, lyg ir atskirtas su užrašu, kad "tu turi būti 21 metų amžiaus", bet niekas ten jokių dokumentų netikrina. Be to, jei pats esi per jaunas, tau visada "geri" draugai patarnaus ir nupirks. Taigi, situacija yra visai rimta. Mūsų jaunimas, kaip ir likę jų bičiuliai nelietuviai, turi savas mašinas arba vairuoja iš tėvų gavę. Savaitgalių išvykos į artimesnes ar tolimesnes vietas, moteliai ir nakvynės — juk tai visai įprastas reiškinys, niekam jokių klausimų nekeliąs. Alkoholinis pasivašininimas, neretu atveju tas paprotys iš tėvelių pasisavintas, po truputį pratina ir prie visos kitos netvarkos. Ir tai liestų ne vien tik bernaičius, beveik lygiai tas taikytina ir merginoms. Statistika (tiesa, ne lietuvių tarpe pravesta) rodo, kad nešvankių knygų skaityme merginos pralenkia vyrus!

Romantika, pasimatymai, saikingas ir normalus abiejų lyčių bendravimas lyg ir nustoja prasmės. Nes beveik visur ir visada kalama ir bandoma įrodyti (knygos, žurnalai, ekranas ir teatras), kad intymusis dviejų lyčių bendravimas tėra tik geresnė abipusė komunikacijos priemonė. Ar tai tiesa ar ne, gal kiek ir perdėtas teigimas, kad šių laikų jaunimas po pirmo ar antro pasimatymo jau turi teisę merginos klausti, ar ji "ant pilių". Nuogos šlaunys iš po tų visų mini mini sijonukų, merginų krūtinės, vosne-vos su uždengtomis kritiškėmis jų dalimis iš po maudymosi kostiumuko, aišku, sukelia daug žingeidumo ir nemoralinių minčių. Nuo visų tų madų tikrai neatsilieka mūsų lietuvaitės jaunuolės. Stovyklų, suvažiavimų, studijų dienų ar panašių susitikimų pasisėkimas matuojamas, kiek gi ten būta to "fun", t. y. šokių, baliukų, miegotų naktų, ar nevisai aiškių subuvimų vieni kitų kambariuose, ar tai būtų hoteliuose ar moteliuose.

Pažįstama motina pasakojo, kaip ji kiekvieną kartą drebbanti, kai jos dukrelė išeina "ant deito", teisingiau, kai jos bernaitis atvažiuoja jos išsivežti. Ji kiekvieną kartą sa-

vajai vis primena: "Žiūrėk, tu, Agotėle, tik dėl Dievo meilės neik iki pačio galo..." Dukra vis prižada, bet motinos širdis nerimsta, kol dukra negrįžta namo, nors ir gerokai po pusiaunakčio. Ne išgalvotas tvirtinimas, kad lietuvių tėvų dukra augina nebaltosios rasės kūdikį. Ne pasaka, kai tėvai pastatomi prieš "gudragalvės" dukrelės dabartinį "credo": "Kas tad geriau: ar gimimų kontrolės priemonės, ar abortas..."

Neapgaudinėkime patys savęs dar ilgiau, vis galvodami, kad visa tai neliečia mūsų, mūsų lietuviškų šeimų, mūsų vaikų. Jau ne penkios minutės, bet gal tik pora sekundžių iki dvyliktos! Pavojus aiškus, tikras ir nedviprasmiškas. Dėl įvairių priežasčių šeimose dažnai tarp vaikų ir tėvų kažkaip yra nutrūkęs komunikacijos laidas. Jaunimas neretai nepasitiki savo gimdytojais, galvodamas, kad tas, anot jų, senimas vis vien jų nesupras. Tėvai, savo ruožtu, ne visada įstengia savo vaikuose sukelti jais pasitikėjimą, nes tėvų sprendimai ar išvados dažnai yra staigūs, bekompromisiniai ir tam jaunimui tikriausiai jau yra žinomi iš anksto. Tad ko dar prie tėvų kreiptis, jei rezultatai ir taip yra aiškūs...

Reiškia, jaunimas neturėdamas atsparos, supratimo savo šeimos ribose liekasi tai šeimai uždaras, nepasitikintis, net ir nenoris atstatyti geresnius tarpusavio santykius. Liekasi tik išorės pasaulis, aplinka, draugai, tuščios pramogos, neprasmingai praleistas laisvalaikis. O iš čia jau tik vienas trumpas žingsnis gal į narkotikų svai gulį, gal į sekso siutimą, o gal ir į abu kartu.

Ar tik šeima dėl to kalta? Kažin, nes tai šeimai šiuo metu užkrautos gal net per sunkios pareigos, našta, kuri daugeliui nepasiruošusių gali būti ir per sunki, ir neįveikiama. Lieka tad savoji bendruomenė, savosios jaunimo organizacijos, bažnytinė bendrija. Bet ar tos visos institucijos jau viską atliko šioje plotmėje, ar dar gali žymiai daugiau nuveikti, teatsako ne šio rašinio autorius, bet kiekvienas skaitytojas individualiai, nesvarbu ar jis būtų jau pats tėvas, ar tik bręstantis jaunuolis-ė.

Al. Gimantas

Sugauti nusikaltėliai, prasižengę
principui vis rodyti savo “gerąją” pusę.

ŠYPSANTIS

PALAPINĖS NEPATOGUMAI

Moteris į savo kaimynės užklausimą, kodėl ji atostogų metu nemėgstanti gyventi palapinėje:

— Todėl, kad, kai mane įsiutina vyras, tai palapinėje nėra durų, kurias galėčiau kurtinamčiai trankyti, iš kambario lakstydama...

SVEČIAS IR VIEŠBUČIO SAVININKAS

Svečias parašė vieno viešbučio savininkui Ispanijoje, kad jis norėtų apsigyventi su savo šunim.

Savininkas šitaip jam atsakė:

“Iki šiol dar nebuvo atsitikimo, kad šuo pavogtų šaukštą arba šluostytąsi savo letenas į užuolaidas. Be to, dėl jų kaltės niekada nebuvo užlieti vandeniu vonios kambariai. Su malonumu lauksiu tamstos šunies”.

LAISVĖ IR TVARKA

Jaunystėje žmogus garbina ir brangina neribotą laisvę, senatvėje — jis labiau kreipia dėmesį į pavyzdinę tvarką, o galų gale įsitikina, kad laisvė yra tvarkos kūdikis.

PRIERAŠAS

JAV-bėse, Alabamoje, įvykusioje naujoviškos dailės parodoje vienas meno naujovininkas po savo tapybos beprotiškai nuostabiu kūriniu prirašė: “Ir jūs tikriausiai galėtumėte kažką panašaus nupiešti, tiktai, kažin, ar drįstumėte?”.

KUKLAITIENĖS VARGAI

— Mūsų kaimynei Kuklaitienei viskas labai sunkiai einasi.

— Iš ko sprendi?

— Pavyzdžiui, jai reikėjo net 50 metų, kol ji pasiekė trisdešimtį.

PRIEŠ RINKIMUS

— Ar pats balsuosi už mane?

— Niekad, nors ir pats šventasis Petras būtų.

— Jei aš būčiau šventasis Petras, tai pats niekad nebūtumei mano elektorate.

RŪPESČIAI

— Sunkiai serga ponio Galinaitienė. Rūpesčiai baigia iščiulpti jos paskutines jėgas.

— Apie ką ji taip baisiai rūpinasi?

— Apie savo sveikatą.

GIRTUOKLIO SOFISTIKA

— Per daug geriu todėl, kad alkoholis padėtų man užmiršti didžiausią bėdą.

— Kokią bėdą?

— Besaikį girtavimą.

PAS TARDYTOJĄ

Tardomasis į tardytojo patarimą atvirai ir sąžiningai atsakinėti į visus klausimus, nieko nemeluojant, pasakė:

— Negaliu šitaip atsakinėti.

— Kodėl? — paklausė tardytojas.

— Todėl, kad už tai prieš keletą savaitių baigiau dvyliką mėnesių atsėdėti.

ISTORIJĖLĖ

Praeivis į elgetą:

— Čia mums besišnekant, kaip matau, jau pasakoji man visiškai kitokią istorijėlę, negu vakar pasakojai.

— Žinoma, kad taip. Juk vakar, kaip aš supratau, nenorėjai man patikėti.

NESIKALBANT SU ŽMONA

— Jau šešeri metai nesikalbu su savo žmona.

— Kodėl?

— Nenoriu jos pertraukti.

KRITIKO PASTABUMAS

Kritikas į mėgėjos dainininkės užklausimą, ar jis pastebėjęs, kaip vakar jos balsas užpildęs visą salę:

— Taip. Be to, dar aš pastebėjau, kaip dalis klausytojų dinga iš salės, daugiau erdvės užleidami jūsų balsui...

Parinko Pr. Alš.

ATGARSIAI

EKUMENINĖS PAMALDOS

Nors ir labai pavėluotai, Philadelphia os Pabaltiečių Komiteto vardu noriu Jums išreikšti širdingą padėką už mūsų ruoštosios Ekumeninės Dienos už Kenčiančias Pabaltijos Bažnyčias pristatymą Jūsų redaguojamo "Laiškų Lietuviams" gegužės mėnesio numeryje ir už teiktus paskatinimus ją beorganizuojant. Pritarimas ir paskatinimas buvo mums labai svarbus, ypač, kad atvirai idėją remiančių lietuvių kunigų skaičius buvo tikrai skurdus. Neskaitant Philadelphiaos lietuvių kunigų aiškaus užsiangažavimo, vos du lietuvių kunigus — prel. P. Statkų ir kun. St. Railą — susilaukėme iš toliau. Iš išsiųstų virš 170 kvietimų lietuviams kunigams, vos kelios dešimtys teikėsi kryžiuo pažymėti ir sugrąžinti iš anksto užadresuotą voką.

Tačiau aukščiau suminėti nemalonūs faktai nenustelbė Ekumeninės Maldos Dienos idėjos ir pačių pamaldų iškilmingumo. Sutraukėme 50 dvasiškių ir 1100-1200 maldininkų. Be J. E. kardinolo Krol, iš aukštųjų dvasininkų dalyvavo rytų apeigų ukrainiečių arkivyskupas A.

Senyshyn, metodistų vyskupas J. Gordon Howard, katalikų vyskapai augziliarai McDevitt ir Graham, Pennsylvaniaos Liuteronų Synodo pirm. kun. dr. William A. Janson, Jr., Philadelphiaos Bažnyčių Tarybos pirm. kun. dr. Rufus Cornelsen, garsus protestantų teologas W. H. Lazareth ir kiti. Katedrą 95% užpildėme ir, jei choristai būtų nulipę nuo vargonų, sėdimų vietų būtų pritrūkę. Karštas oras, Tėvo Dienos šventė ir vakare įvykstantis Ecumenical Workshop for Christian Unity atidaromasis posėdis atėmė iš mūsų ir dalį dvasiškių ir dalį žmonių.

Propagandiniu atžvilgiu Ekumeninė Diena buvo ypatingai sėkminga. Tą vakarą keturios televizijos stotys suminėjo pamaldas ir jų tikslą savo žinių programose, o viena stotis (WCAU-CBS) net nufilmavo ir parodė iškilmių ištraukas. Visi didieji laikraščiai davė plačius aprašymus ir puikius vedamuosius.

Dar kartą dėkoju ir linkime Jums visokeriopos Aukščiausiojo palaimos visuose Jūsų darbuose.

Algimantas Gečys,
Pabaltiečių Komiteto Pirmininkas

DĖL ŠV. ANTANO GIMNAZIJOS ATIDARYMO

Amerikos Lietuvių Bendruomenės valdyba skatina pranciškonus atidaryti šv. Antano gimnaziją. Atidarymas būtų galimas, jei gimnazija pastoviai turėtų bent 100 lietuvių mokinių, kurių tėvai už mokslą ir išlaikymą mokėtų 1000 dol. metams. Tai pagrindinė sąlyga.

Iki gruodžio 15 d. prašoma atsiliepti tėvus, kurie norėtų 1970 metų rudenį leisti savo sūnus į šv. Antano gimnaziją. Gavę atsakymus, pranciškonai tuojau svarstys gimnazijos atidarymo klausimą. Sprendimas priklausys nuo suinteresuotų lietuvių tėvų skaičiaus. Jei bus nutarta gimnaziją atidaryti, tada bus priimama mokinių registracija. Visais šv. Antano gimnazijos reikalais prašoma rašyti: Rev. Rector, St. Anthony's High School, Kennebunkport, Maine 04046.

**KETVIRTOSIOS
DAINŲ
ŠVENTĖS
RUOŠA**

IV-sios J.A.V. ir Kanados Lietuvių Dainų Šventės repertuare 2 sąsiuvinys "Dainos vaikų chorui", tikimasi, pasieks lituanistines mokyklas lapkričio mėn. pradžioje.

Užsiregistravusiems dalyvauti IV-joje Dainų Šventėje suaugusių mišriems chorams jau išsiuntinėta arti 700 egzempliorių Br. Budriūno kantatos "Lietuvos Šviesos Keliu". Chorai, manantieji dalyvauti IV-joje Dainų Šventėje, kviečiami nedelsiant registruotis, pranešant dalyvių skaičių, šiuo adresu: Petras Armonas, 4538 So. Hermitage Ave., Chicago, 111. 60609.

Suaugusių chorui, be Br. Budriūno kantatos "Lietuvos Šviesos Keliu", yra jau numatyta, dar, rodos, niekur išėivijoje negiedota J. Naujalio "Malda už Tėvynę". Ji yra verčiama i lietuvių kalbą ir tuoj bus įgraviruota.

Visi, numatančių dalyvauti IV-joje Dainų Šventėje, chorų dirigentai prašomi siūlyti Šventės repertuaran pageidaujamas dainas. Su tokiu prašymu jau buvo asmeniškai kreiptasi į repertuaro kom. narius. Dainos pageidaujama, kad būtų skambios ir savo sudėtingumu prieinamos visiems chorams. Visos pasiūlytos dainos bus sutrauktos į vieną sąrašą ir išsiuntinės repertuaro kom. nariams balsavimui.

Dirigentai prašomi greit ir aktyviai atsiliepti, nes repertuaras norima paruošti galimai greičiau išsiuntinėjimui. Prisidėkime prie šio darbo visi, kad nebūtų daugiau kritikų negu darbininkų.

Muzikui Stasiui Sližiui IV-sios Dainų Šventės repertuare kom. vardu reiškiu padėką už nuoširdų rūpestį ir pasiūlymus, iškeltus Draugo Kult. Priede. Dėl pasiūlyto chorų dirigentų suvažiavimo repertuaro reikalu buvo tartasi su J.A.V. L.B. Centro valdybos pirmininku inž. Br. Nainiu ir L.R.K. Vargonininkų bei kitų Muzikų Sąjungos Pirm. muz. Vincu Mamaičių ir prieita vieningos nuomonės, kad tokio suvažiavimo suorganizavimas pareikalautų nemaža išlaidų ir daug darbo, o konkrečios naudos gali duoti ne per daugiausia. Tad nutarta repertuarą sudaryti korespondenciniu būdu.

PETRAS ARMONAS,

IV-sios Dainų Šventės ir muzikinės komisijos Pirmininkas

**STATEMENT OF
OWNERSHIP,
MANAGEMENT AND
CIRCULATION**

"Laiškai Lietuviams" (Letters to Lithuanians) is published monthly except July and August, when bi-monthly. Its publishers and owners are the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., a non-profit religious society approved by the Roman Catholic Church. The editor is Kęstutis A. Trimakas, S. J. The managing editor is Petras Kleinotas, S. J. The offices of editors, publishers, and management are located at 2345 W. 56th Street, Chicago, 111. 60636. In the preceding 12 months "Laiškai Lietuviams" averaged a press run of 3820 copies each issue (single issue nearest to filing date, 3680 copies) of which 3599 (3601) were distributed to paid individual subscribers by mail, 0 (0) sold through dealers; total paid circulation being 3599 (3601); free distribution by mail, carriers or other means 146 (94). Left-over: 75 (70).